

Onnistunut haastattelu journalistisessa kirjaprojektissa

Tanninen Päivi

Opinnäytetyö

Journalistinen koulutusohjelma

2014

<p>Tekijä Päivi Tanninen</p>	<p>Ryhmätunnus KJ6M</p>
<p>Raportin nimi Onnistunut haastattelu journalistisessa kirjaprojektissa</p>	<p>Sivu- ja liitesivumäärä 39+1</p>
<p>Opettaja Kaarina Järventaus</p>	
<p>Tiivistelmä Tämä opinnäytetyö käsittelee haastateltavan ja haastattelijan kommunikointia haastattelutilanteessa. Olen pyrkinyt analysoimaan journalistin toimintaa ja haastatteluja yhtenä tiedonkeruun muotona kirjaa tehdessä.</p> <p>Tässä opinnäytetyössä kuvataan seuraavat asiat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kirjaprojekti ja opinnäytetyön tavoite - Miten haastattelu toimii - Haastattelun eettinen selkäranka - Toimittajan henkilökohtaiset tiedot ja taidot - Kirjaprojektin haastattelut <p>Kirjan aihe käsittelee narsismia, joten haastatteluja tehdessä olen ottanut huomioon aiheen arkaluontoisuuden. Olen pohtinut journalistin eettisyyttä haastattelua tehdessä.</p> <p>Tässä opinnäytetyössä olen tuonut esille haastattelun onnistumisen kokemukset. Olen testannut haastattelijana kykyäni kohdata haastateltava kokijapuoli asiantuntevasti sekä aitoa kiinnostusta tuntien.</p> <p>Olen analysoinut, kuinka minun haastattelijana on kyettävä lukemaan haastateltavaa ja osattava havainnoida ympäristöä tai tilannetta, missä vuorovaikutus tapahtuu. Haastattelijana minun on täytynyt osata myös ennakoida mahdollinen haastateltavan suunnanmuutos haastattelutilanteessa.</p>	
<p>Asiasanat</p>	

2014

Journalismi

Haastattelu, Haastateltava, Haastattelija, Haastattelumenetelmät, Tunneäly, Vuoro-
vaikutus.

Degree programme

<p>Authors Päivi Tanninen</p>	<p>Group or year of entry KJ6M</p>
<p>The title of thesis A SUCCESSFUL INTERVIEW FOR A JOURNALISTIC BOOK PROJECT</p>	<p>Number of pages and appendices 39+1</p>
<p>Supervisor(s) Kaarina Järventaus</p>	
<p>Abstract</p> <p>This study deals with interviewing and communication regarding interviews. I have writ-ten a book on the subject of narcissism. I have analyzed how an interviewer must be able to follow and take clues from an interviewee, in order to have a suc-cessful interview. To do this, an interviewer must be able to taking into account fac-tors regarding the envi-ronment and the specific situation in which interaction with an interviewee takes place.</p> <p>While writing this thesis I tried to analyze the activities of a journalist and an inter-viewee as a form of data collection. I pointed out the value of experience in the suc-cess of an interview. The book deals with the subject of narcissism, making it some-what of a deli-cate interview topic. For this, I had to take the interviewee’s feelings into account. I test-ed my ability to confront an interviewee, viewing them profes-sionally and with genuine interest.</p>	
<p>Key words</p>	

Degree programme

interview, the interviewee, the interviewer, interview methods, emotional intelligence, interaction.

Sisällys

Tiivistelmä

1 Johdanto	2
2 Kirjaprojektin ja opinnäytetyön tavoite.....	3
2.1 Kirjan esittely	3
2.2 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite.....	4
3 Miten haastattelu toimii	6
3.1 Ideoi ennakkosuunnitelma	7
3.2 Kartoita kohderyhmä.....	8
3.3 Käytä apuna muistiinpanotekniikkaa ja havainnointia	8
3.4 Esitä kysymykset.....	9
3.5 Arvosta haastateltavaa ja tutki taustat.....	10
4 Haastattelun eettinen selkäranka	12
4.1 Journalistinen vastuu.....	12
4.2 Journalistin ja haastateltavan välinen luottamus.....	13
4.3 Arvot ja yhteiskunta	14
5 Toimittajan henkilökohtaiset tiedot ja taidot.....	16
5.1 Luotan intuitioon.....	17
5.2 Käytän muistiani.....	18
6 Kirjaprojektin haastattelut.....	20
6.1 Opinnäytetyössä käytetyt haastattelut.....	20
6.2 Haastattelemalla saatu tieto ja aineisto	30
6.3 Haastattelun onnistuminen	30
6.4 Haastateltavan huomioiminen	33
6.5 Kokemusasiantuntijuus	33
6.6 Intuitioon luottaminen	34
7 Yhteenveto ja arviointia.....	35
7.1 Yhteenveto	35
7.2 Arviointia.....	36
7.3 Mitä opin	37
8 Lopuksi.....	39
9 Lähteet.....	40

1 Johdanto

Tässä opinnäytetyössä pohdin miten onnistuu tiedonhankinta haastattelun keinoin, kun työn alla on kirjan kirjoittaminen. Kirjan aiheena on narsismi perheen sisällä. Aihe on arkaluontoinen. Tämän opinnäytetyön tavoite on ollut selvittää mitä haastattelussa tulee huomioida, jotta tiedonkeruu haastattelujen osalta olisi onnistunut.

Opinnäytetyön painopiste on omalla kokemuksella ja pohdinnalla, ja analysointia siitä kuinka toimia oikein haastattelutilanteessa. Olen kirjoittanut opinnäytetyöni haastattelujen pohjalta, omaa kokemustani hyödyntäen. Kerron kuinka koen haastattelemani ihmiset, ja kuinka intuition voimaa ei tule väheksyä.

Onnistunut haastattelu ei ole itsestäänselvyys. Haastattelijana olen halunnut ymmärtää kokijan tarinan. Kokijalla on monesti takanaan vaikea elämäntilanne, josta hän on valmis kertomaan vertaistukena suurelle yleisölle. Haastattelussa olen huomioinut haastateltavan vastaanottavaisuuden käsitelleylle aiheelle. Jokainen haastattelutilanne on ollut erilainen ja omanlaisensa. Asiantuntijahaastattelussa olen pyrkinyt selvittämään mikä on ammattiauttajan näkemys narsistiseksi luonnehditusta ihmisestä ja parisuhdeterrorismista.

2 Kirjaprojektin ja opinnäytetyön tavoite

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on tuoda esille kuinka toimittajan kokemuksella ja vuorovaikutustaidoilla on haastattelussa merkitys. Opinnäytetyöni sisältää viisi erilaista haastattelua. Haastattelujen tarkoituksena on ollut kerätä tietoa narsismista kirjaani. Haastattelu on ollut yksi tutkimusmenetelmä kirjaa työstäessäni. Kerron opinnäytetyössäni kuinka haastattelut syntyivät. Selvennän myös kuinka valmistauduin haastatteluihin, ja arvioin kuinka onnistuin haastatteluja tehdessäni. Pohdin myös sitä mikä mielestäni onnistui ja mitä olisin voinut tehdä toisin.

2.1 Kirjan esittely

Kirjoitan kirjaa aiheesta narsismi ja luonnehäiriöinen käytös avioliitossa tai erotessa. Lähinnä tarkastelen aihetta siitä näkökulmasta, onko epäonnistuneen avioliiton syy narsistisessa luonteessa vai käytöksessä. Onko narsismia edes olemassa? Onko kyseessä sittenkin läheisriippuvainen ja omistushaluinen käytös, jonka syyt ovat syvällä ihmisen historiassa. Pohdin kirjassani myös sitä, mistä johtuu se, että kun avioliitto ei enää ole pitkäkestoinen instituutio? Mistä syntyy avioliiton väkivalta? Millainen on terve parisuhde?

Kirjan kohderyhmä ovat eronneet ja perheväkivaltaa kokeneet. Tarkoituksena on kertoa narsistisen käyttäytymisen synnystä, ja siitä kuinka koko perhe voi sairastua luonnehäiriöiseen ja läheisriippuvaiseen käytökseen, ja tyrannisoida toinen toistaan. Ja miksi näin käy.

Halutessani tutkia narsismia syvältä ja varsinkin narsistiseksi henkilöksi miellettyä ihmistä, on syvennyttävä aiheeseen monin eri tavoin. Sukellettava ihmisen mielenmaisemaan. On kysyttävä lukuisia kysymyksiä. Löydettävä oikea haastateltava. Etsittävä vastauksia kysymyksiin:

Millaiset ovat narsistiseksi luonnehditun henkilön elintavat ja kulutustottumukset?

Miten narsistinen henkilö käyttäytyy yksin tai seurassa ollessaan?

Mitä hän pelkää?

Mitä hän arvostaa?

Miten hän ilmaisee tunteitaan?

Miten hänen käytöksensä muuttuu?

Kuinka hän puolustaa itseään?

Miten hän puhuu eri tilanteissa eri henkilöistä?

Miten eri henkilöiden kanssa?

Miten hänestä tuli narsistinen/historia?

Ovatko ja toimivatko kaikki narsismimuodot/narsistit samalla tavoin?

Millaisena hän itseään pitää?

Kirjassa on tarkoitus olla viisi varsinaista kokijatarinaa. Lisäksi tarvitsen lukuisia haastateltavia kirjan taustalle ymmärtääkseni parisuhteiden erilaisuuden ja ihmisluonteen sietokyvyn rajan. Kirjan on tarkoitus alkaa omakohtaisella kertomuksella parisuhdeterrorismista. Seuraavaksi kerron mitä narsismi on ja miten se näkyy parisuhteissa ja perheissä. Sitten ovat vuorossa kokijatarinat ja erilaiset tukitoimet. Lopuksi puhutaan tämänpäivän narsismista.

Ymmärtääkseni narsismia, on minun otettava selvää myös muista mielenterveyden ongelmista. Kirjaa varten olen lukenut kirjallisuutta mielenterveyden häiriöistä, ja yrittänyt selvittää mistä narsismi syntyy ja miksi. Mitä on oikea ja väärä narsismi, voiko sitä erottaa? Mikä on perimän merkitys? Näihin kysymyksiin tarvitsen kirjallisuuden lisäksi vastauksia asiantuntijoilta; niin mielenterveyttä tukevien, kuin perheväkivaltaa ehkäisevien yhdistysten ja järjestöjen ihmisiltä, sekä tutkijoilta ja terapeuteilta. Tarvitsen vastauksia siihen, mitä ihmisen psyykessä tapahtuu kun perheessä on väkivaltaa. Yritän selvittää myös sitä, miksi kokijat kokevat, etteivät he saa apua tarpeeksi sitä hakiessaan, ja mikä on kynnyks hakea apua. Haluan myös tuoda julki sen ettei narsismista puhuttaessa ole kyse trendistä.

Kirjan on tarkoitus olla valmis neljän vuoden sisällä. Tarkoituksena on haastatella asiantuntijoiden lisäksi narsismiin sairastunutta, sekä heidän läheisiään. Kahden ensimmäisen vuoden aikana keskityn keräämään tietoa ja saamaan kosketuspintaa aiheeseen.

2.2 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite

Tässä opinnäytetyössä etsin vastausta kysymyksiin; ”miten onnistua luomaan luottamuksellinen suhde haastateltavaan siten, että hän haluaa kertoa elämäntarinansa kokonaan. Ja kuinka saada asiantuntevaa tietoa ammattiauttajilta?”

Halusin selvittää mitä asiantuntijat kertovat haastattelusta ja mitä tulee huomioida haastattelua tehdessä. Halusin selvittää millainen haastattelija olen, ja herätänkö luottamusta haastateltavassa. Jäisikö haastattelusta molemmille osapuolille hyvä mieli ja saisinko kosketuspintaa aiheeseen narsismi. Kokiko haastateltava antaneensa vertaistukea saman kokeneille, ja kuinka keskinäinen henkilökemia ja vuorovaikutus onnistuisi. Osasinko luottaa intuitioon ja sainko vastauksia asettamiini kysymyksiin.

Olen etsinyt tietoa onnistuneeseen haastatteluun omista kokemuksistani ja kirjallisuudesta. Kirjallisuutta lukiessani Johanna Ruusuvuori, Liisa Tiittula, Varpu Löyttyniemi, Jukka Tolvanen, Maarit Jaakkola, Antero Okkonen ja Jorma Mäntylä sekä Tapani Huovila ovat olleet keskeissä asemassa alansa asiantuntijoina. HAAGA-HELIA:n journalistiopiskelijat Miina Hakala ja Mimosa Hedberg vuoden 2013 opinnäytetyössään ”Ideasta oppaaksi: Aloittelevan toimittajan haastatteluoppaan synty” pureutuivat seikkaperäisesti siihen kuinka haastattelussa tulee toimia. Tässä opinnäytetyössä pohdin itse hyväksihavaitsemiani keinoja haastattelun onnistumiseksi.

Aineistona tässä opinnäytetyössä olen käyttänyt kirjaani varten tekemiäni haastatteluja sekä havainnointia ja nauhoituksia haastattelutilanteista. Aineistoa ovat myös journalistinen kirjallisuus sekä vuosien 2011- 2013 journalismin koulutusohjelman kurssimateriaali HAAGA-HELIAsta opintojaksoilta; journalistisen kirjoittamisen perusteet, Henkilöhaastattelu sekä Tiedonhankinta.

Käytin aineistona työkokemustani terveystoimittajana vuosilta 2005- 2011 (ks.lähdeviitteet). Asiantuntijoina näissä haastatteluissa ovat toimineet eri alojen tutkijat ja lääkärit, sekä yhdistysten ammatillinen henkilökunta. Aineistona ovat myös kokemukseni haastatteluista työharjoittelujaksolta Vihreässä Langassa; reportaasi Takki narikkaan (VL7,2013,18-23) hoitohenkilökunnan haastattelu, sekä henkilöprofiilihaastattelu Farkkuvelho Anniina Nurmesta (VL 7,2013,24-25), ja mielenosoittaja palstan kansanedustaja Belle Selena Xian haastattelu (VL7, 2013,5).

3 Miten haastattelu toimii

Hyvän ilmapiirin luominen on yksi haastattelijan ammattitaidon mittari. Tärkeää on taustatiedon hankkiminen haastateltavasta, tämän edustamasta alasta sekä kysymysten laatiminen edeltäkäsin. Okkosen mukaan valmistautuminen haastattelutilanteeseen on ikään kuin rokottautumista omia ennakkoluuloja vastaan. Haastateltavalle on suotava mahdollisuus esiintyä omana itsenään ja antaa kertoa tietonsa ja ajatuksensa. (Okkonen1986, 152.)

Miina Hakala ja Mimosa Hedberg kiteyttävät opinnäytetyössään haastattelun seuraavasti:”Haastattelu on toimittajan keskeisin tiedonhankintatapa, sillä sen avulla saat ajanmukaista tietoa suoraan haastateltavalta itseltään. Haastattelu on eräänlaista keskustelua, mutta muista, että se tapahtuu kuitenkin aina haastattelijan johdolla.” (Hakala, Hedberg 2013). Ruusuvuoren ja Tiittulan mukaan haastattelu on eräs käytetyimmistä tiedonhankinnan menetelmistä journalistin ammatissa. Haastattelu on haastattelijan ja haastateltavan välistä keskustelua ja vuorovaikutusta. Haastattelu syntyy osallistujien yhteistyön tuloksena.(Ruusuvuori, Tiittula2005,13.)

Toimittajan ja haastateltavan onnistuneessa kohtaamisessa on tärkeää läsnäolon voima. Haastateltavan aito kohtaaminen välittyy ja koskettaa myös lukijoita. Parhaimmillaan haastattelijan ja haastateltavan kohtaaminen on syvälle luotaavaa keskustelua. Tolvanen viittaa intuition haastateltavan kohtaamisessa. Hyvä intuitio rakentuu kokemukselle. (Tolvanen2012, 48.)

Koska haastattelussa on kyse toimivista vuorovaikutustaidoista, on niistä hyvä olla selvillä. Työterveyslaitos määrittelee hyvät vuorovaikutustaidot siten, että ”olemme jatkuvasti vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa, niin työssä kuin vapaa-ajalla. Vuorovaikutus ei ole vain puhumista. Viestitämme myös eleillämme, ilmeillämme sekä äänenpainoilla.”(Työterveyslaitos/Duunitalkoot2004-2007.) Tämä toimii journalistisessa työssä hyvänä ohjenuorana. Haastattelijan omalla asenteella ja äänensävyllä on tärkeä merkitys luodessa ensisijaista kontaktia haastateltavaan. Asiallinen ja hymyilevä työote

välittyy herkästi puhelinkontaktissa. Väsymys kuuluu äänestä. Uninen haastattelijan äänensävy ei välttämättä motivoi haastateltavaa antamaan haastattelua.

3.1 Ideoi ennakkosuunnitelma

Parhaimmillaan henkilöhaastattelu on siis kuin kahden yhteisymmärryksessä olevan läheisen keskustelua. Haastatteleamalla kirjaani varten asiantuntijoita yritin hankkia tietoa narsistisesta parisuhteen luonteesta. Kokijaa haastatellessani yritin ymmärtää syitä ja seurauksia haastateltavan historiasta. Tavoitteena oli osittain samaistua haastateltavan kokemukseen, sekä ymmärtää narsistisen henkilön mielenmaisemaa. Aluksi oli tehtävä ennakkosuunnitelma, ja ideoitava kysymykset.

HAAGA-HELIA:n Journalistinen koulutusohjelma opettaa haastattelusta ja jutun teosta mm. seuraavaa; Haastattelua mietittäessä on ensin ideoitava itseä kiinnostava aihe, mutta joka kiinnostaa myös lukijoita. Aiheen ajankohtaisuudella on tärkeä merkitys ja aiheen pitäisi koskettaa mahdollisimman monta lukijaa. Kohderyhmä on se kenelle kirjoitus suunnataan. On siis mietittävä mihin juttua ollaan tekemässä (Huolman, 13.9.2011). Jaakkolan mukaan ideointi on tiedonlähteiden luovaa etsimistä (Jaakkola 2013, 65). Kysymysten tulee olla aiheeseen nähden relevantteja. Okkosen mukaan tämä on haastattelun pääsääntö (Okkonen 1986, 153).

Ideoidessani keräsin tietoa eri lähteistä. Verkkosivuilta, asiaohjelmista, eri medioista, psykologian ammattiryhmistä, perheväkivaltaa kokeneiden tukijärjestöistä, alan kirjallisuudesta ja ihmisten tarinoista. Ideoinilla rajasin kysymykset koskemaan sitä millainen narsistinen parisuhde on. Ideoinnilla tein suunnitelman kirjan rakenteesta ja valitsin aiheeseen sopivat henkilöt intuition pohjalta. Haastatteluja ideoidessa mietin kysymykset ennakkoon, mitä tahdoin tietää kirjajan historiasta, sekä narsistisen henkilön elämästä. Asiantuntijoilta vaadin vastauksia kysymyksiin miten tunnistaa narsistinen henkilö, ja mikä parisuhteesta tekee läheisriippuvaisen ja omistushaluisen. Selvitin myös kuinka eheytyminen uhriutuneelle tapahtuu.

3.2 Kartoita kohderyhmä

Kirjan kohderyhmää kartoittaessani keskustelin sekä tuttavapiirini, että vieraiden ihmisten kanssa. Kirjan aihetta pidettiin kiinnostavana. Eronneet, sekä väkivaltaa kokeneet tai sitä läheltä seuranneet olivat ensimmäinen ryhmä joita kirjani aihe kiinnosti. Toinen ryhmä joita kirjani aihe kiinnosti, olivat työpaikkakiusaamista kohdanneet. Varsinaisia kohderyhmiä oli kaksi, sekä lukijat että haastateltavat. Lukijan kiinnostus narsismiin kulkee rinnakkain haastateltavien toiveen tulla kuulluksi kanssa. Kirjan kirjoittajan on ymmärrettävä lukijan, sekä haastateltavan kiinnostus aiheeseen. Lukijaa kiinnostaa mitä mahdollista uutta narsismista kerrotaan, ja haastateltava kokija kokee jakaneensa vertaistukea saman kokeneille. Haastateltava asiantuntija haluaa tuoda esille tietoa aiheesta. Asiantuntijat pitivät tärkeänä, että aiheesta kirjoitetaan. Monesti kirjan lukija on alan ammattilainen, tai väkivaltaa kokenut tai läheltä seurannut.

Tolvasen mukaan kohderyhmää voi ymmärtää vain läheltä ja alitajuntaan saa materiaalia kohderyhmästä vain näkemällä erilaisia ihmisiä, keskustelemalla heidän kanssaan, kuuntelemalla ja seuraamalla heidän käytöstään. (Tolvanen2012,48.) On oltava tiedossa minkälaisia kohderyhmän jäsenet ovat, heidän arvonsa ja asenteensa vallitsevaan aiheeseen liittyen. Millaisia he ajattelevat olevansa ja minkälaisina he haluavat muiden ihmisten heidät näkevän. On myös tiedostettava ketkä vaikuttavat kohderyhmän päätöstentekoon ja millaisia taas he ajattelevat olevansa.(Tolvanen2012,32.)

3.3 Käytä apuna muistiinpanotekniikkaa ja havainnointia

Aivan kuten journalistinen koulutusohjelma opettaa, myös esimerkiksi Huovila kirjassaan toteaa, että tiedonvälitys perustuu totuudenmukaisuuteen ja virheettömyyteen (Huovila,2005,81). Vuorovaikutustilanteen arvioiminen ja haastateltavan tarkastelu on paremmin mahdollista, kun haastattelu nauhoitetaan. Haastatteluja tehdessä käytin erilaisia muistivälineitä. Käytössäni oli nauhuri muistiinpanojen ohella. Nauhoitus toimi muistiapuna sekä asiatietojen tarkistamisen välineenä. Journalisti ei välttämättä kirjoita tekstiä heti puhtaaksi, joten nauhurista on apua.

Yhtenä muistivälineenä opinnäytetyöni haastatteluissa toimi myös haastateltavasta otettu valokuva, jota saatoin pitää esillä, kun kirjoitin tekstiä puhtaaksi. Näin palautin mieleeni haastattelutilanteen. Haastattelutilanteesta voi pitää työpäiväkirjaa, joka palauttaa muistiin mitä itse tilanteessa tapahtui. Työpäiväkirjaan voi merkitä muistiin eleet sekä ilmeet. Myös videointia voi käyttää yhtenä apukeinona. Lupa nauhoituksiin on kuitenkin hyvä kysyä.

Okkonen mukaan muistiinpanoja tehtäessä on pyrittävä kuuntelemaan haastateltavan puhetta, seuraamaan hänen toimintojaan, sekä ympäristöä. (Okkonen 1986,158-159.) On pyrittävä merkitsemään muistiin ilmeet, puheet, avainsanat, tilanteet, muutokset, keskustelua johdattelevat ärsykkeet sekä miettimään seuraavia kysymyksiä ja tekemään ne. Haastateltavan eleiden, mielenliikkeiden, painotusten seuraaminen kertoo haastattelijalle haastateltavan tahdon jatkaa haastattelua. Toimittajan täytyy osata havainnoida milloin haastateltava kokee halua vältellä ai-
hetta tai mikä on erittäin mieleinen aihe haastateltavalle. (Okkonen 1986, 159.) Haastatteluti-
lante ei ole vastakkainasettelua toimittajan ja haastateltavan välillä.(Huovila2005,81.)

3.4 Esitä kysymykset

Okkonen kehottaa laatimaan kysymykset yksiselitteisiksi ja helposti ymmärrettäviksi(Okkonen 1986, 155). Kysymyspatteristo on osa valmistautumista. Yksityiskohtaisissa kysymyksissä haastateltavan tulisi kokea, että toimittaja on tietoinen haastateltavan edustamasta aiheesta. Kysymykset on hyvä esittää kysymys kerrallaan. Kysymykset eivät saa johdatella haastateltavaa. Moni journalisti on todennut kysymyspatterin luomisen varmistavan haastattelun onnistu-
mista. Läheskään aina suunnitelluissa kysymyksissä ei kuitenkaan pysytä vaan tilanne tuo esille uusia ennalta arvaattomia kysymyksiä.(Okkonen 1986,152.) Käytännön kokemus omalla kohdalla tukee kirjoittajan näkemystä. Kysyessäni useamman kysymyksen kerralla haastateltava hä-
keltyy ja jää miettimään mitä mahdoin kysyä ensimmäiseksi, ja vastaa jälkimmäiseen. Haastatte-
lutilanteessa tärkeintä on, että haastateltava ymmärtää oikein haastattelijan esittämät kysymyk-
set.

Okkonen korostaa hyviä käytöstapoja (Okkonen1986, 152). Huovila korostaa, että haastatelta-
van on tiedettävä olevansa toimittajan kanssa tekemisissä. (Huovila2005,81.) Toimittajan on
siis esiteltävä itsensä ja kerrottava oma, sekä lehden nimi, asema lehdessä ja haastattelun tarkoi-
tus. On myös tärkeää olla ajoissa valmiina haastattelemaan, oli kyseessä puhelu tai kohtaami-
nen. Omat ennakoasenteet tai mielipiteet on toimittajan syytä unohtaa haastattelua tehdes-
sään. Haastateltava on tiedonhaltija ja näin ollen keskipiste.(Okkonen1986,153.)

Kirjaa sekä opinnäytetyötä varten tein alustavan sekä varsinaisen puhelinhaastattelun. Narsis-
mista puhelimesta keskustellessani totesin heti ristiriidan haastateltavan äänensävyssä. Kokija
oli lupautunut kertomaan tarinansa, mutta oli selkeästi varautunut puhelimesta. Sain sovittua
tapaamisen, mutta myöhemmin hän perui haastattelun. Mietin pitkään olinko ollut liian asialli-
nen vai oliko äänensävyäni ollut liian hyväntuulinen? Eikö haastateltava ollut luottanut tar-
peeksi? Ehkä kyse oli kuitenkin siitä, ettei haastateltava ollut valmis kertomaan tarinaansa vielä.
Kenenkään ei ole pakko antaa haastattelua (Huovila2005, 80).

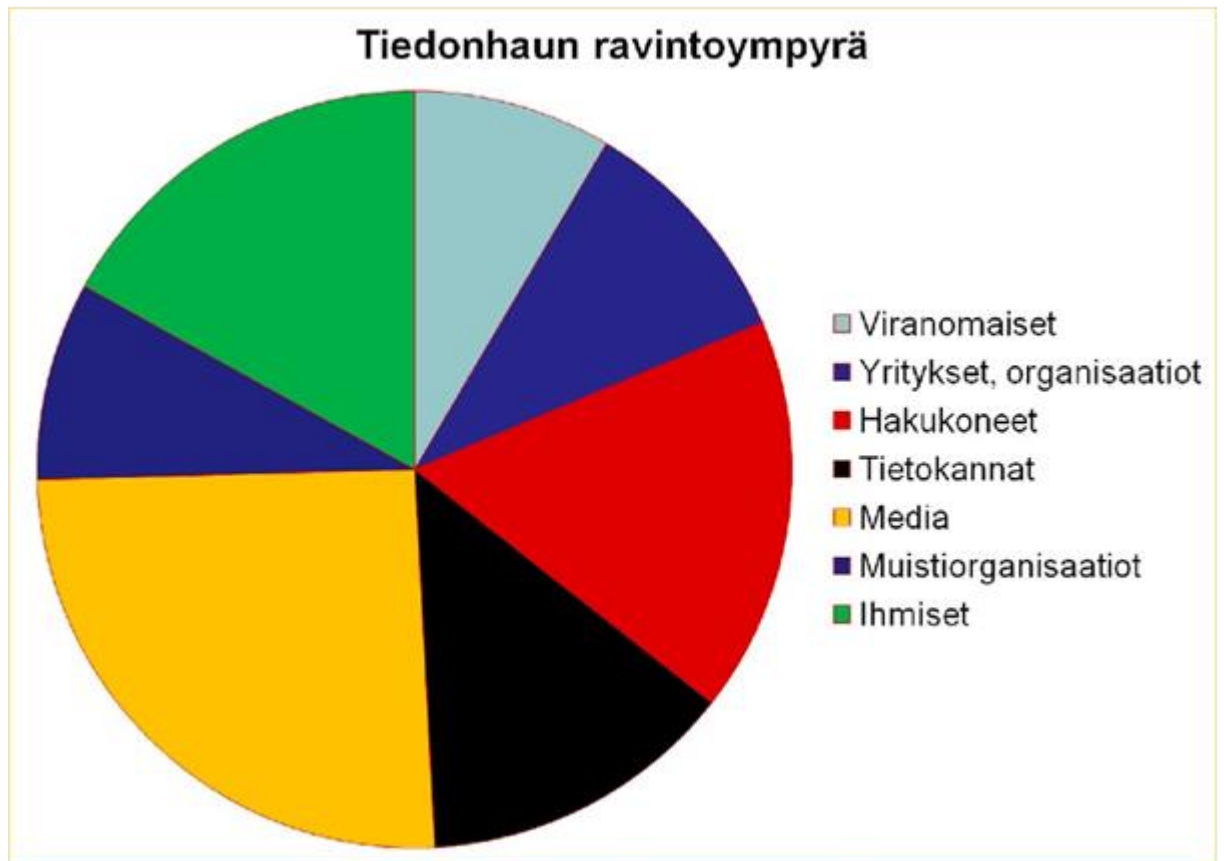
3.5 Arvosta haastateltavaa ja tutki taustat

Lehtori Pekka Huolman HAAGA-HELIAta opetti henkilöjuttujen kirjoittamisesta, että haastateltavaa on osattava arvostaa ja kunnioittaa. Haastateltavan oikeudet ja journalistinen etiikka jutun teossa on hyvä tuntea. Haastattelusta otetaan irti vain oleellinen. Huolman teroitti, että haastateltavan äänen ja persoonan on hyvä erottua jutusta. Hyvä kysymys on aina harkittu ja haastateltavalle ei laiteta sanoja suuhun. Huolman kehotti muistamaan, että toimittajan asenteen tulee olla neutraali. Faktan ja mielipiteen ero tulisi olla selvillä. (Huolman 13.9.2011).

Lehtori Ulla Björklund korostaa HAAGA-HELIAn journalismikoulutusohjelmaan kehittämässään tiedonhaun ravintoympyrästä, että haastattelu on vain yksi osa tiedonkeruuta ja on muistettava, että haastattelu on haastateltavan oma totuus. Haastattelun voivat antaa niin asiantuntijat eri organisaatioista kuin yksityiset henkilöt. (Björklund 3.10. 2012a.)

Björklund muistuttaa, että haastattelussa ihmisen muisti voi olla hatara ja valikoiva. Haastateltavalle voi olla tärkeää pitää yllä tietynlaista imagoa. Yrityksen johtaja saattaa painottaa sillä hetkellä tärkeänä pitämäänsä aihepiiriä ja jättää olennaisen tiedon kertomatta, jos ajattelee sen olevan yhtiölle haitaksi. Toimittajan tehtäväksi jää olennaisen esiin kaivaminen. Siksi haastattelun onnistumisessa on tärkeää, että osaa erottaa koko totuuden osatotuudesta. (Björklund, 3.10.2013b.)

Tiedon luotettavuutta tarkistettaessa on hyvä tutkia löytyykö samansuuntaista tietoa muualta, löytyykö ristiriitaista tietoa muualta, mitä itse tietää, ja mitä asiantuntijat sanovat.. Tiedon ajankohtaisuudella on tärkeä merkitys. Kursseilla mietittiin myös kommunikaation vaikutusta ja pohdiin kuinka moniportainen matka on tiedon alkulähteistä. Ja siltikään absoluuttista totuutta ei ole. (Björklund, 3.10.2013c.)

Kuvio1. Tiedonhaun ravintoympyrä on hyvä hallita. (Björklund, 3.10.2012)

4 Haastattelun eettinen selkäranka

Journalismin koulutusohjelma opettaa, että haastattelu on yksi tiedonkeruun muoto. Tiedon lisäksi on osattava samaistua haastateltavan kokemukseen ja osattava myötäelää hänen koke-
mansa. Tämän opinnäytetyön yksi kysymys on, osasinko lähestyä haastateltavaa oikein ja ym-
märsinkö hänen kertomansa oikein. Sainko tiedon lisäksi kokemusta siitä miltä tuntuu olla
kunkin kokijan asemassa, ja millainen ihminen on oikeastaan narsistiseksi ihmiseksi luonneh-
dittu henkilö. Tämän opinnäytetyön tarkoitus on ollut näyttää, että haastattelemalla saatu tieto
lisää journalistin ymmärrystä itse asiaan siten, että hän osaa lähestyä haastateltavaa oikein.

Aikaisemmat haastattelut ovat opettaneet, että arkaluontoisia aiheita on lähestyttävä silkkihan-
sikkain. Kokijat ovat eläneet kertomansa keskellä ja aihe on heitä lähellä. Oman alansa asian-
tuntijat ovat olleet joko halukkaita korostamaan oman aihepiirinsä tärkeyttä, tai lähes tylyjä
sitä, että tietoja on ymmärretty väärin mediassa. Haastatteluja ei ole ollut välttämättä helppo
saada.

4.1 Journalistinen vastuu

Eero Kukkola toteaa kirjassaan johtajuudesta, että vastuu on aina joukon johtajalla (Kukkola
2012,83). Haastattelijana haastattelutilanteessa johtaja, ja hyvä johtaja kuuntelee haastateltavaa
ja ottaa vastaan palautteen. Vastuun ottaminen tulisi olla journalistillekin luontaista.

Haastattelijan vastuu perustuu lakiin ja hyvään lehtimiestapaan toimittajan työssä haastattelui-
den osalta. Avoimuus ja rehellisyys kuuluvat normaalijournalismin (Mäntylä 2008, 95).

Käytännön työssä olen huomannut, että on selvennettävä haastateltavalle jo haastattelua sovit-
taessa hänen oikeutensa tarkistaa teksti. Korjauksia on mahdollista asiatietojen osalta tehdä
vielä tarkistusvaiheessa. Koko tarinaa ei kuitenkaan kirjoiteta enää uusiksi. Olen toimittajavuo-
sieni alkutaipaleella kohdannut asiantuntijoita, jotka ovat kirjoittaneet koko tekstin uusiksi
tarkistaessaan haastattelun. Epävarmuudesta ja väärän tiedon jakamisen pelosta tein kuten
haastateltava vaati. Käytännön kokemus ja journalismin koulutusohjelma ovat kuitenkin opet-
taneet, että on tehtävä tarpeeksi taustatyötä ennen varsinaista haastattelua. Journalisti on epä-
mukavuusalueella, jos ei tunne alaa josta haastattelee. Silloin on luotettava asiantuntijan sanaan
ammattistaan, ja tarkistutettava ainoastaan sitaatit ja asiatieto.

Toimittajan täytyy olla työssään vastuun kantava ja arvostaa omaa osaamistaan tietoa jakaessaan. Kyse on ammattimoraalista haastatteluja tehdessä. Journalistisiin ohjeisiin kannattaa perehtyä, jotta sekä haastateltavan, että toimittajan oikeudet ovat selvillä.

Mäntylä toteaa, että toimittaja toimii moraalittomasti, jos jättää tahallisesti oleellisia tietoja tai lähteitä mainitsematta jutussaan tai julkaisee esimerkiksi alaikäisen tai syyntakeettoman nimen jutussa. Journalistietiikalla tarkoitetaan niitä yhteiskunnallisia ja ammatillisia tarkoituksia sekä toimintaperiaatteita joita journalistin tulee työssään noudattaa. (Mäntylä2008, 50.)

4.2 Journalistin ja haastateltavan välinen luottamus

Huovila puhuu kirjassaan luottamuksesta. Luottamus syntyy tai ei synny. On tilanteita kun haastateltava esittää toivomuksen, että hänen sanomaansa ei kirjoitettaisi itse tekstiin ja kertoo aiheeseen liittyviä oleellisia asioita joista on jutun teon kannalta hyötyä, jotta toimittaja ymmärtää kokonaisvaltaisesti kirjoittamansa aiheen. Toimittaja joutuu silloin pohtimaan toteuttaako hän toiveen vai rikkooko lupauksensa. Toimittajalle on hyötyä siitä, kun hän saa luottamuksellista tietoa käsiinsä kirjoittaessaan juttua, vaikka hän ei mainitsisikaan jutussa kuulemastaan tiedosta, ja hyötyä on myös siitä, että ei riko lupastaan. (Huovila2005,86.)

Huovilan mukaan luottamus haastateltavaan pysyy myös tulevaisuudessa, jos toimittaja osoittautuu sanansa mittaiseksi. Ihmistietoverkoston luodessaan toimittajalla on näin ollen onnistuneita haastattelusuhteita jatkossakin. Jos toimittaja kuitenkin katsoo asiakseen julkaista luottamuksellisen tiedon yhteiskunnallisen hyödyn kannalta voi hän perustella haastateltavalleen tämän jo haastatteluvaiheessa. Tällöin myös haastateltava saattaa ymmärtää asian tuoman hyödyn.(Huovila2004, 86.).

Oma kokemukseni luottamuksen synnystä on ollut vaihteleva. Kirjoittaessani aiheesta abortti (SuPer 12,2006) oli kokija valmis antamaan paljon palautetta saamastaan kohtelusta. Sairaalassa työskentelevät hoitoalan ihmiset kieltäytyivät haastattelusta. Järjestöt taas antoivat haastattelut helposti. Haastattelupyynnöjäni kohtaan kohdistettiin epäluuloa siitä, miksi halusin kirjoittaa juuri abortista. Sairaalahenkilökunnan reagointi aiheutti itselleni tunteen, mitä ja miksi yritettiin salata. Salaperäisyys sai etsimään tietoa syvemältä. Lupa sairaalan johdolta haastatteluun oli saatu.

Huumeista toipuvaa (SuPer9,2006) ja alkoholismista (SuPer3,2007)tekemiäni juttuja varten haastattelin kokijoiden lisäksi asiantuntijapuolia monelta eri taholta. Muutamissa päihdehuolto-

yksiköissä asiantuntijat olivat varautuneita. Haastattelupyyntöihin suhtauduttiin epäilevästi. Eivätkä kokijat halunneet antaa haastattelua omilla nimillään. Leimaantumisen pelko oli kummassakin tapauksessa suuri. Päihderiippuvuudesta toipuva kokee ympäristön paineen yhteiskunnallisella tasolla voimakkaana. Esimerkiksi alkoholismia ei mielletä kaikkialla sairaudeksi.

Monimutkaisiksi haastattelut olisi voinut tehdä se, jos olisin ollut kokematon aiheita käsitellessäni. Päätteet ja hoitotyö olivat kuitenkin tuttu ala hoitajan vuosiltani. Olen osannut työssäni toimittajana lähestyä haastateltaviani silkkihansikkain intuitioon luottaen. Saanut lopulta ammattiauttajat uskomaan, että tarkoitan hyvää. Epäonnistumisen kokemukset ovat horjuttaneet omaa uskoa, mutta opettaneet entistä varovaisemmin lähestymään haastateltavia.

Olen ansainnut luottamuksen sillä, että en ole käyttänyt saamaani tietoa väärin. Olen pitänyt kiinni myös lähdesuojasta silloin kun kyseessä on ollut anonyymi, nimimerkin takaa annettu haastattelu. Haastattelemani ihmiset ovat olleet itselleni tuntemattomia. Osa on kasvotusten kohdattuja ja osa ammattiyhdistysten- ja järjestöjen kautta hankittuja puhelinhaastatteluja.

Saamani ”älä kirjoita tästä”-tiedot ovat auttaneet minua ymmärtämään sen ihmisen sisintä josta kirjoitan. Se on helpottanut henkilöjutun tekemistä. Ihmisen herkkyyks on näkynyt teksteissä, mutta ei paljastanut kuitenkaan henkilökohtaisia tietoja.

4.3 Arvot ja yhteiskunta

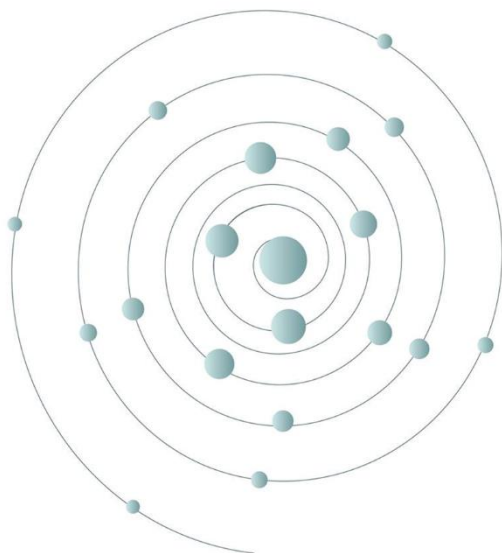
Huovilan mukaan toimittajan työtä ohjaavat tämän omat arvot ja maailmankuva (Huovila2004, 43.) Journalismia ohjaavat arvot ovat Jaakkolan mukaan ajantasaisuus, todenmukaisuus, puolueettomuus, itsenäisyys, edustavuus ja vastuullisuus. (Jaakkola, 18-19). Huovila sanoo kirjassaan kuinka toimittajan täytyy tuntea yhteiskuntaa ja sen toimintaa kokonaisuutena tehdessään työtään(Huovila2004, 47).

Narsismia koskevan kirjan on tarkoitus ilmaista mielipiteitä niin kokijan kuin asiantuntijapuolenkin näkökulmasta. Tällä tarkoitan sitä, että narsismista täytyy voida puhua sen oikealla nimellä syylistämättä ketään. Hoitoonohjata tai muuten auttaa narsistisen ihmisen kykenemättömyyttä ymmärtää omaa sairauttaan, ja sitä tapaa millä lähellä olevia kohtelee. Samalla haastateltavat saavat osallistua vertaistuen jakamiseen kohtalotovereilleen. Olen kirjaa kirjoittaessani huomioinut ettei vain perheiden sisällä tapahdu henkistä

väkivaltaa ja kulissien ylläpitämistä, vaan myös yhteiskunnassa voidaan huonosti monin eri tavoin.

5 Toimittajan henkilökohtaiset tiedot ja taidot

Oma kokemukseni ja mielikuvani haastattelun etenemisestä on eräänlainen spiraali. Olen huomannut haastatteluja tehdessäni, että onnistuneissa haastatteluissa haastattelun ”helmi” löytyy jo ensimmäisen puolen tunnin aikana. Näen haastattelun spiraalina, joka kehä kehältä pienenee ja lopulta keskustan löytyessä on asian ytimessä. Käytännössä tämä tarkoittaa tilannetta jossa haastateltava palaa aiheeseen tarinan edetessä toistuvasti, kuin kiertäen itse asiaa. Tärkein korostuu. Silloin huomaan olevani tarinan ytimessä, ja itse juttu rakentuu tuon ytimen ympärille. Tässä luotan intuition täysin. Helmen pyöriessä spiraalin sisällä haastattelu etenee. Joudun muistuttamaan itselleni haastattelun edetessä miksi tällä haastattelussa toistuvalla asialla eli helmellä on merkitystä? Onko kyseessä oikeasti relevantti asia, jolla on merkitystä, vai onko haastateltavalla tarkoitus tuoda omaa arvomaailmaansa esille?

Kuvio2. Näkemykseni haastattelusta spiraalina. Kuvion toteutus: Heidi Söyrinki/Mai-Media.

5.1 Luotan intuitioon

Miellän itseni intuitioon luottavaksi toimittajaksi, joka analysoi kaiken kokemansa. Toimin vaiston varassa etsiessäni vastauksia kysymyksiini. Olen sisäistänyt, että tietoinen mieli ymmärtää taustatyön merkityksen ja faktan tärkeyden, mutta alitajunta ohjaa toimintaa ja kehottaa kuuntelemaan sisintä valintoja tehdessä.

Haastattelun ytimen ymmärtämiseen voi käyttää apuna myös muistiinpanoja. Huovilaa mukaellen voi haastattelun ydinkohdat listata. Jos aikaa haastatteluun on vähän voi haastattelun jakaa ydinkysymyksiin. Mitä on tapahtunut? Miksi näin on? Ja miten jatkaa tästä eteenpäin?(Huovila2005,83.)

Tolvasen mukaan intuitioon luotetaan aivan liian vähän. (Tolvanen2012,42). Itse miellän sen siten, että ihminen joka ei uskalla luottaa intuitioonsa ei täysin vielä tunne itseään. Ja toimittajalle oman itsensä tunteminen on erittäin tärkeää. Toki on näinkin, että intuitiivisen ajattelun tapaa ei myönnetä, vaan järkiperaistetaan tehdyt päätökset.

Sivistyssanakirja määrittelee intuition; välitön tajuaminen, näkemys, välitön sisäinen käsittäminen. Wikipedia kiteyttää intuiton; ihmislajilla on kaksi erilaista tiedon käsittelyjärjestelmää, intuitiivinen ja analyyttinen. Näiden ajattelun muotojen voidaan nähdä vastaavan ikäaikaista jakoa vaistoon ja järkeen. Intuitio on sanaton, ei-looginen ja tiedostamaton tapa ajatella. Analyyttinen ajattelu puolestaan on loogista ja tietoista ja siihen liittyy usein ajattelun kielellistäminen.

Meitä siis säätelevät aistit, tietoinen mieli ja alitajunta.. Toimittaja voi bongata uuden näkökulman arkiseen aiheeseen uutisvainun avulla. Jokaisella journalistilla on siis taipumus intuitioon. Tolvasen mukaan intuitio antaa kilpailuetua(Tolvanen2012,42).

Jäin pohtimaan ovatko intuitioon luottavat toimittajat sitten parempia kuin ne jotka järkiperaisesti edustavat ammattiaan. Onko olemassa erikseen jaettavia toimittajakasteja, järkitoimittajia ja tunnetoimittajia. Onko niin, kuten Tolvanen kirjassaan sanoo, että intuitioon ei luoteta. Että analyyttisellä päätöksenteolla on suurempi merkitys kuin intuitiivisella päätöksenteolla.

Jotta intuitio pysyy voimissaan, on sitä kehitettävä jatkuvasti (Tolvanen2012,43).

On oltava kohderyhmän kanssa tekemisissä ja saatava onnistumisen kokemuksia näin ollen lisää. Alitajunta kerää materiaalia sitä enemmän, mitä enemmän on aihepiirin kanssa tekemisissä. Jos haluaa pitää alitajunnan viireessä, on sillä oltava virikkeitä joita hyödyntää. Luottaessamme intuitioon tiedostamaton mieleemme, eli alitajunta on työskennellyt puolestamme. Intuitio on

sitä, että alitajunta tietää asioita joita tietoinen mieleemme ei tiedä.(Tolvanen2012,42.)

Toimittajan työ on luovaa työtä parhaimmillaan, inspiroivaa ja tuntosarvia herkistävää. Kirjaa kirjoittaessani huomaan tunnistavani narsistiset luonteenpiirteet nopeasti. Intuitioon luottamalla ja yhden kysymyksen tekniikkaa käyttämällä haastattelut etenivät jouhevasti. Analysoidessani sekä haastattelutilanteessa, että sen jälkeen omaa ja haastateltavan käyttäytymistä totesin oppineeni jokaisesta haastattelusta jotakin. Opin ymmärtämään narsistiksi luonnehditun ihmisen käytöstä sekä uhriutuneen elämää väkivaltaisessa suhteessa. Haastattelujen myötä opin, että kerronnalliselle haastattelulle on annettava uusi mahdollisuus ja paljon aikaa.

5.2 Käytän muistiani

Muistin psykologian mukaan hyvin jäsenneilty tieto on keskeinen asia, joka auttaa mielen painamisessa ja myös palauttamisessa. Mitä enemmän asioiden parissa askaroi, sitä parempia muistijälkiä aivoihimme syntyy. Journalisti kuulee lukemattomia tarinoita työssään. On helpottavaa säilöä muistiin vain tarpeellinen määrä muistettavaa, ja tarvittaessa ottaa esille kauan kadoksissa ollut. Haastateltavaakin tämä tieto saattaa huojentaa. Minulla on tapana poissulkea kuulemani tarina sen jälkeen, kun juttu on julkaistu tai olen lähettänyt tekstin eteenpäin. Tapani ”unohtaa” kerrottu tarina, on muistin psykologiaa. Kaikkea ei voi eikä tarvitse muistaa.

Internetistä löytämäni tieto selittää muistin psykologiasta, että ihmisen muistin toiminta on nelivaiheinen: muisti tallentaa, säilyttää, palauttaa ja tunnistaa. Muistin osat ovat sensorinen,- säilö,- sekä työmuisti.

Sensorinen eli aistimuisti on lyhytaikainen aistitiedon varasto. Sen tehtävänä on pitää aistimuksia niin kauan muistissa, että niistä ehtii syntyä tulkinta.

Säilömuisti eli pitkäkestoinen muisti on muistiaineksen suhteellisen pysyvä varasto. Sen kapasiteetin ajatellaan olevan rajaton ja keston pitkä. (Verkkopolku.com, 2014)

Työmuistiksi kutsutaan pidempikestoista muistia, johon kuuluu tarkkaavuusjärjestelmä ja tietynlaisia väliaikaisia tietovarastoja. Työmuisti on parhaillaan käytettävän tiedon varasto. Kun ajattelemme, päätelemme, ja ratkaisemme ongelmia, käytämme työmuistiamme. Työmuistissa ovat tarkkaavaisuuden kohteeksi tulleet asiat sensorisesta muistista ja myös mielenpalautetut asiat säilömuistista. Työmuistin kapasiteetti on rajallinen.

Emme pysty pitämään yhtä aikaa mielessä lukemattomia asioita. (verkko-
polku.com,2014).

6 Kirjaprojektin haastattelut

Narsismia käsittelevään kirjaan sain aluksi kolme haastateltavaa Pienperheyhdistyksestä, sekä asiantuntijan, että kaksi kokijaa. Olin sopinut alustavasti Pienperheyhdistyksen koordinaattori Luru Natusen kanssa, kuinka haastattelut tapahtuisivat. Sopiessani haastattelua kokijoiden kanssa minulla oli tietoa taustasta ja luottamusta herätti myös se, että mainitsin tapaamispaikan Merikehdon sekä yhteyshenkilö Natusen nimen. Molemmat olivat naisille ennestään tuttuja.

Ensimmäinen haastateltavani perui tapaamisen kaksi päivää ennen sovittua ajankohtaa, vedoten oman tilanteensa uusiutuneeseen haasteellisuuteen. Haastateltavaehdokas sanoi voimavarojensa olevan vähissä. Hän koki, ettei hänestä ollut juuri nyt halua auttaa saman kokeneita, sillä se saattaisi olla hänelle itselleen tuhoisaa. Keskustelin hänen kanssaan hetken tilanteesta ja kerroin toiveeni, että jos tilanteessa tapahtuisi muutosta, hän voisi ilman muuta ottaa minuun yhteyttä uudemman kerran. Asia jäi avoimeksi.

Toinen Pienperheyhdistyksen kautta saatu haastattelu sen sijaan saatiin toteutettua, kuin myös asiantuntija haastattelu.. Haastateltavani olivat valmiita kertomaan ja vastamaan kysymyksiini.

6.1 Opinnäytetyössä käytetyt haastattelut

Valitsin haastattelemani ihmiset asiantuntijuuden perusteella sekä sattumalta kohdatessani.

Osan heistä tunsin, osaan tutustuin haastattelun yhteydessä.

Jokainen haastattelemani henkilö (5) on tietoinen hankkeestani ja opintojeni lopputyöstä. He ovat jokaisen kohdalla erikseen sovitusti antaneet suostumuksensa aineiston (muistiinpanot, haastattelut sekä nauhoitukset, ja /tai mahdolliset valokuvat ja lehtikirjoitukset) käyttööni niin opinnäytetyöni analyysissä, kuin kirjani asiantuntijoina, kokijoina tai taustoina.

Nimi	Ammatti	Pvm	Haast.var.aika (tod.aika/ydin)	Tyyppi	Paikka
Luru Natunen	Pienperheyhdistyksen vertaistoiminnan koordinaattori	17.9.2013	2,5t	Asiant.	Merikehto
Yasmin Wide´s-Sheeban	Lähihoitaja	30.10.2013	1,5t	Henkh	Merikehto
Hanna Korhonen	Opiskelija	15.1.2014	1t	Tausth	H-H kirjasto
Merja Julkunen	Sosionomi	24.1.2014	2,5t (1t)	Henkh	Haas. koti
Leo Nyqvist	Sosiaalityön professori	6.2.2014	1,5t (1t)	Asiant.	Puhelinha

Luru Natunen 17.9.2013

Kohtaaminen Pienperheyhdistyksen vertaistoiminnan koordinaattori Luru Natusen kanssa 17.9.2013 kesti kaksi ja puoli tuntia. Tarkoitukseni oli varmistaa, että asiantuntijapuoli olisi mukana tukemassa kirjantekoprosessia.

Tavatessani Natusen, hän kertoi Pienperheyhdistyksen toiminnasta sekä ihmisistä joita heidän kauttaan autettiin. Aivan haastattelun alussa kyseenalaistin mielessäni ymmärtääkö ammatti-ihminen todella oikein ihmisen avuntarpeen. Haastattelun edetessä totesin Natusen tekevän työtä innostuneena ja työlleen omistautuneena.

Aloitin haastattelun kysymällä mitä Pienperheyhdistyksen toiminta piti sisällään. Tiedustelin myös olisiko minulla mahdollisuutta saada heidän kauttaan haastateltavia kirjaani. Natunen oli halukas kertomaan yhdistyksen toiminnasta.

Natunen kertoi Helsingin Rastilassa sijaitsevan Pienperheyhdistys Merikehdon toimipisteen toiminnasta ja oli kiinnostunut jakamaan tietoa ja olemaan avuksi kirjantekoprosessissa. Hän koki aiheen olevan erittäin tärkeä ja tiedon välittyminen eteenpäin tuki myös heidän työtään väkivaltaa kokeneiden naisten auttamisessa.

Haastattelu oli vapaamuotoinen ja minulla ei ollut muistiinpanovälineitä. Istuin Pienperheyhdistyksen viihtyisässä olohuoneessa kuuntelemassa ja keskustelemassa Natusen kanssa aiheesta. Olin varautunut kysymyksillä ja ottanut selvää Pienperheyhdistyksestä ja sen toiminnasta etukäteen. Natunen oli keittänyt meille kahvia.

Olimme alustavasti käyneet keskustelua facebookin kautta sekä puhelimitse aiheesta. Haastattelun jälkeen jatkoimme sähköpostin välityksellä, sillä kokijapuolen haastateltava järjestyi heidän kauttaan.

Haastateltavalla on vuosien kokemus Pienperheyhdistyksessä ja myötäelämisen kyky välittyi esimerkkitarinoissa mitä Natunen minulle kertoi. Natusen ilmeitä ja eleitä seuraamalla huomasin myötäelämisen taidon olevan sisäsyntyistä. Tässä luotin omaan intuitiooni eli siihen tunteeseen joka haastateltavasta minulle välittyi. Natusen tapa keskustella oli rauhoittava ja rauhallinen. Saatoin kuvitella hänen vaikutuksensa hätää kärsivien naisten turvan tuojana.

Natunen aloitti kertomalla ensin yhteiskunnallisella tasolla yhdistyksen toiminnasta ja siirtymällä sitten ihmisiin, joita yhdistyksen toiminnan piiriin kuului. Keskustelu eteni joustavasti eteenpäin ja haastattelutilanne oli sekä kahden asiantuntijan välistä vuorovaikutusta, että kahden samanhenkisen ihmisen kohtaaminen. Haastattelutilanne oli luottamusta herättävä, positiivinen ja tärkeitä perusarvoja esiin nostava keskustelu.

Haastattelutilanne oli lähinnä informatiivinen tietopaketti. Olin nyt nähnyt edeltäkäsin ympäristön, jonne haastateltava tulisi haastattelun antamaan.

Yasmin Wide´s-Sheeban 30.10.2013

Kätellessäni Wide´s Sheebania astuessani sisään Pienperheyhdistyksen tiloihin Meri-Rastilan Merikehtoon 30.10.2013 kohtasin hyväntuulisen naisen. Huomasin Natusen tarjonnan hänelle jo kahvia ja olin tyytyväinen. Se oli rentouttava tervetuloivotus haastateltavalle. Näin ollen jo minulle kohdistettu tervehdys oli haastateltavan puolelta reipas ja avoin, ja tiedostin, että

haastattelu tulisi tämän naisen kanssa onnistumaan. Siirryimme pienperheyhdistyksen varaan tilaan kahvikupilliset mukanaamme.

Yasmin Wide´s-Sheeban oli valmis kertomaan tarinansa ja koki olevansa turvallisesti kaukana tapahtuneesta uuden elämäntilanteen myötä. Tämä näkyi myös tilanteessa jossa haastattelu tapahtui. Havaitsin haastateltavan tilantarpeen. Tilantarve saattoi olla alitajuista, olimme toisillemme vieraita ja kohtasimme ensimmäistä kertaa.

Istuimme huoneen vastakkaisilla seinillä, kumpikin omissa nojatuoleissamme kahvimukilliset kädessä. Välimatkaa oli reilu kaksi metriä. Haastattelutilanteesta tuli luonteva, läheinen, lämmin ja luottamuksellinen keskustelutuokio, jossa Wide´s-Sheeban oli kertojana enemmän esillä. Keskityin kuuntelemaan ja seuraamaan hänen ilmeitään.

Avasin haastattelun kysymällä Wide´s-Sheebanilta; ”mikä oli se viimeinen höyhen joka katkaisi kamelilta selän, ts.se tilanne, joka sai sinut lähtemään väkivaltaisesta suhteesta?”

Esittämäni kysymys avasi haastattelutilanteen ja otti huomioon myös aiheen arkaluontoisuuden. Kysymyksellä viestitin, että olin tietoinen aiheen väkivaltaisuudesta ja sisällön vakavuudesta, joka omalta osaltaan helpotti haastateltavaa aloittamaan kertomuksensa. Olin antanut jo lähtötilanteessa sekä itselleni, että haastateltavalle aikaa kertoa tarina siinä järjestyksessä kuin hän itse koki parhaimmaksi. Haastattelu oli kerronnallinen.

Haastateltavan kasvojen ilmeitä seuraamalla sekä äänen väriä kuuntelemalla saatoin tehdä huomioita siitä oliko aihe haastateltavalle vielä arka, ja kuinka voisin esittää seuraavan kysymyksen loukkaamatta haastateltavaa. Tässä haastattelussa nauhuri tallensi kerrotun.

Haastateltava oli rento ja istui tuolissaan risti-istunnassa. Hän naurahteli välillä helpottuneen oloisena. Katsekontakti välillämme oli tiivis. Ympäristö oli viehättävä erillinen lasten leikkihuone, jonne vasta haastattelun viimeisen viiden minuutin aikana tuli haastateltavan puolitoistavuotias lapsi.

Wide´s-Sheebanin kohdalla keskustelu sujui koko haastattelun ajan selkeästi. Tein muutaman välikysymyksen ja nyökkäilin asianmukaisesti tarinan edetessä. Katsekontakti säilyi. Keskustelu eteni kuin kahden ystävän välillä, kun toinen päivittää elämäntilannettaan.

Keskustelimme puolitoistatuntia läpikäyden hänen elämäntarinaansa. Jo ensimmäisen viiden-toista minuutin aikana ymmärsin, että aiheesta narsismi raapaistaisiin vain pintaa. Ymmärsin, että minun itseni on sukeltettava syvemmälle taustatyötä tehdessäni. Esittämistäni kysymyksistä huolimatta itse narsismia käsitteleviin kipukohtiin ja yksityiskohtiin päästiin vasta viimeisen puolentunnin aikana. Epäilin saisinko kirjaan tästä haastattelusta muuta kuin tausta-aineistoa.

On huomioitava se seikka, että poiketen normaalista haastateltavan ja haastattelijan välisestä käyttäytymisestä esimerkiksi lehtijuttua tehdessä, kerroin mitä itse olin kokenut. Sitä toimittaja ei yleensä tee, vaikka itsestä kertominen tilanteen mukaan onkin suositeltavaa.

Ruusuvuoren ja Tiittulan (Haastattelu, 25) mukaan itsestä kertominen voi luoda etäisyyttä haastattelijan sekä haastateltavan välille, mutta saattaa myös auttaa rakentamaan yhtenäisyyttä, joka edistää haastattelun päämääriä. Tässä tapauksessa haastateltava avautui ja kertoi esimerkkejä perheen sisällä tapahtuneista asioista. Yksityiskohtilla on todellista merkitystä kirjan kirjoittamisen kannalta.

Haastateltavalle tuli viisi lyhyttä puhelua hänen neljältä kouluikäiseltä lapseltaan. Pohdin ensimmäisen puhelun aikana, että katkeaako haastateltavan ajatus puhelun vuoksi. Näin ei kuitenkaan tapahtunut. En kuitenkaan kieltänyt puhelimen aukioloa, koska kyse oli kouluikäisistä pienistä lapsista, ja ymmärsin kuinka tärkeää lapsen on saada äiti kiinni tarvittaessa. Tämä mahdollisuus vastata puhelimeen poisti myös huolen lapsista haastateltavalta.

Kokemukseni oli, että haastateltavani kaikesta avoimuudestaan ja suorasta katseestaan huolimatta ei avautunut, tai osannut avautua varsinaiseen kipukohtiin. On huomioitava seikka, että aikaa on kulunut useampi vuosi ja hän on päässyt irti entisestä elämästään.

Noin puolentoista tunnin kuluttua totesin Wide's-Sheebanin kertoneen oleellisen ja johdattelin hänet kiitellen muutamalla jatkokysymyksellä ulos haastattelusta. Samalla kertosin yhteystiedot ja muistutin julkisuudesta. Olimme sopineet puolestoista tunnista ja totesin, että aika oli loppunut selkeästi kesken. Yksityiskohtiin ei päästy aivan siten kuin olisin toivonut.

Haastattelussa oli kuitenkin noussut esiin huolen aiheita, joiden huomasi kirjan kannalta olevan tärkeitä. Jätin haastateltavalle avoimeksi tilanteen, että voisimme jatkaa keskustelua myöhemmin. Haastateltava suostui ehdotukseeni empimättä. Tuntui siltä, että olin voittanut luottamuksen.

Halatessani haastattelun lopuksi Yasmin Wide's Sheebania, koin kaikesta koetusta tunnetilasta huolimatta onnistuneeni tehtävässäni. Hymy haastateltavan kasvoilla kertoi kokemuksen olleen myös hänelle mieluinen. Hän vaikutti vapautuneelta ja iloiselta. Haastattelun päätteeksi joimme toiset kupilliset kahvia yhdistyksen tiloissa liittyen paikalle saapuneiden vertaistukiryhmäläisten seuraan.

Jälkeenpäin ajattelin olinko ollut omalla esimerkilläni johdattelava, mutta koska en kokenut saavani esimerkkejä ja yksityiskohtia muulla keinoin, oli omasta tarinastani ollut hyötyä tilanteeseen. Silti kokemukseni tuotti sillä hetkellä itselleni kiusallisen tunteen sekä häpeää. Tunnsitinko itsessäni narsistin piirteet? Olinko samaistunut aiheeseen liikaa? Kuuluiko toimittajan toimia näin? Jäin pohtimaan oliko haastateltava kokenut samoin?

Jäin pohtimaan myös sitä, mitä merkitystä lukijalle on, jos haastateltava on tyytyväinen kokeemaansa haastatteluun. Välittykö tekstistä helpottuneisuus vai katkeruus, asettuvatko tunteet oikeisiin mittasuhteisiin vai onko tulkinnassa tapahtunut virhe. Journalistina olen viestintuoja. Mikä mielestäni merkitsee sitä, että jutun onnistuminen on mielialasta kiinni. Onko niin, että haastateltavan sekä haastattelijan ollessa tyytyväisiä haastattelun lopputulokseen näkyy se myös tekstissä.

Hanna Korhonen 15.1.2014

Hanna Korhosen kohtasin keskiviikkona 15.1.2014. Korhonen oli tarjoutunut antamaan minulle haastattelun vertailukohteeksi parisuhteiden erilaisuudesta ja taustaksi kirjaani varten.

Tapaamisemme ajankohta siirtyi tunnilla. Korhonen oli huolissaan asiasta. Kerroin kaiken olevan ok. Olin varannut haastattelulle aikaa koko iltapäivän. Tapasimme Korhosen toiveesta HAAGA-HELIA:n kirjaston neuvotteluhuoneessa. Istuimme pöydän molemmin puolin. Haastattelu lähti käyntiin aloituskysymyksestäni ”Kuinka kohtasitte?”. Tavatessani Korhosen selvitin vielä kerran haastattelun luonteen ja korostin, että jos kysymykseni olisivat liian tunkeilevia, ei niihin olisi pakko vastata.

Kerroin Korhoselle myös, että minulla on tapana unohtaa haastattelemani henkilötarinat heti kirjoitettua ne ulos ja tarinoiden muistiinpalauttaminen ei yleensä ole tarpeen. Korhonen vaikutti helpottuneelta. Hän ei ollut aiemmin ollut haastattelun kohteena, joten aistin jännitystä. Korhonen totesi myös itse asian näin olevan.

Tein havaintoja Korhosen eleiden perusteella. Hän vuoroin vetäytyi, vuoroin siirtyi lähemmäksi minua. Aistin Korhosessa lievää hermostuneisuutta haastattelusta. Kokemus oli hänelle ensimmäinen. Totesin, että hänen oli hankala kertoa henkilökohtaisesta elämästään lähes vieraille. Ajattelin, että suunnittelemani kahvi olisi ollut tarpeellinen tilanteen helpottamiseksi haastateltavalle. Tässä kohtaa olin jättänyt huomioimatta vaistoni sanoman.

Haastattelu lähti käyntiin hieman varovaisesti, mutta vapautui tarinan edetessä. Tein kysymyksiä patteriston mukaan ulkomuistista, ja annoin hiljaisuuden hetkien rauhoittaa haastateltavan mietteitä. Tarinan alkaessa Korhosen äänessä oli hieman epäröintiä, mutta katse oli suora ja avoin.

Keskeytin haastattelun hetkeksi korostaakseni, että tarkoitukseni oli kartoittaa kirjaa koskeva aihealue kokonaisuudessaan. Eli ikään kuin imeä kaikki tieto hänestä, mutta vain pieni osa kertomusta olisi oleellista josta kirjoittaisin. Korhonen sanoi ymmärtävänsä ja muistutti, että hän oli valmis kertomaan omasta näkökulmastaan henkilökohtaisia tunteita. Nyökkäsin. Tämä oli ymmärrettävää. Selvennys tuntui rauhoittavan Korhosta. Jatkoin haastattelua.

Annoin Korhosen kertoa tarinaansa omaa tahtia. Välillä kohotin katseeni muistiinpanoista ja katselin häntä silmiin hymyillen. Tarkoitukseni oli antaa vaikutelma, että olin kiinnostunut ja kuuntelin. Halusin myös viestiä, että en urkinut hänen henkilökohtaista elämäänsä uteliaisuuttani, vaan ymmärtääkseni parisuhteiden erilaisuutta ja ihmisten yhdessäolemisen motiiveja.

Loppuvaiheessa haastattelua Korhonen pyöritteli käsissään antamaani palautekysymyspaperia pieneksi siistiksi nipuksi ja laittoi sen laukkuunsa. Jäin pohtimaan, oliko kyseessä helpotus vai katumus, ja mahtoiko hän myöhemmin löytää palautepaperia laukustaan.

Haastattelu kesti noin tunnin ja opetti myös itselleni paljon. Haastattelu antoi itselleni aivan uuden, positiivisen näkökulman kirjan aiheeseen ja huomasin kuinka kirjan luonteeseen saataisiin nyt aivan uudenlainen aihealue.

Merja Julkunen 24.1.2014

Merja Julkusen kohtasin perjantaina 24.1.2014 hänen kotonaan. Alustavan keskustelun olimme käyneet puhelimitse marraskuussa 2013. Olin varannut haastattelulle aikaa kaiken kaikkiaan kaksi ja puoli tuntia. Aika loppui silti kesken.

Haastattelu tapahtui Julkusen kotona hänen omasta toiveestaan. Julkusen toiveesta söimme ensin brunssin ja vaihdoimme kuulumisia puolin ja toisin. Tunsimme entuudestaan meitä yhdistävien tekijöiden kautta.

Varsinaiseen haastatteluun aikaa jäi reilu tunti ja totesin jo haastattelun ensimmäisten minuuttien aikana, ettei tunti riittäisi. Aloitin haastattelun kysymyksellä ”Millainen avioliittosi oli?”. Haastattelutilanteessa Julkunen kysyi haluanko tietää aivan kaiken mitä hänen elämässään oli tapahtunut. Annoin Julkusen kertoa. Keskityin nauhurin pyöriessä kirjoittamaan muistiinpanoja ja tarkkailin samalla haastateltavaa.

Haastateltava istui lemmikkiensä keskellä sohvalla rennosti, toinen jalka maassa, toinen pakaroiden alla ja nojasi selkänojaan. Julkunen kertoi tarinaansa rauhallisesti ja korostaessaan ajatuksiaan hän käytti sanoja ”Tiiätsie milt minust tuntui...” Hän saattoi hiukan liikahtaa eteenpäin tämän sanoessaan. Katse oli avoin ja suora ja kohdistui minuun, joka istuin pöydän ääressä noin kahden metrin päässä haastateltavaa vastapäätä sohvaan nähden. Nyökkäsin haastateltavan korostukseen asiaankuuluvasti ja kuuntelin tarinan jatkoa.

Lisäkysymyksiä ei tarvittu tarinan edetessä, sillä laatimaani kysymyspatteristoon tuli vastauksia pyytämättä. Tein kuitenkin haastattelun loppua kohden muutamia tarkentavia kysymyksiä ja pohdin saattoivatko ne olla johdattelevia.

Haastateltava syventyi yksityiskohtiin mitkä olivat kirjaa ajatellen herkullisia, mutta haastattelun päättyessä itselleni jäi tunne, ettemme päässeet alkua pidemmälle. Sain kuitenkin materiaalia kirjaani varten, ja Julkusen tarinaan alun sekä lopun. Itselleni jäi kuitenkin tunne, että tarinaan sisältyi paljon enemmän yksityiskohtia kuin mitä ehdimme käsitellä. Ja kirjan teon kannalta tämä on oleellinen osa kokijan kokemusta väkivallasta.

Julkunen oli tietoinen kuinka paljon aikaa oli käytettävissä. Hänellä tuntui kuitenkin olevan paljon lisättävää tarinaan. Tuntui kuin haastateltavan muisti olisi avautunut sitä enemmän, mitä pidemmälle tarina ehti. Totesin myös aika pian asian ytimen joka nousi haastattelussa esiin perheväkivaltaa koskien. Ja mikä asia oli ollut tärkeimmässä roolissa suhteessa.

Haastatteluajan lopussa haastateltava halusi kertoa lisää muistamiaan yksityiskohtia ja havaitesaan minun keräävän pikkuhiljaa tavaroitani tehdäkseni selväksi haastattelun loppuneen tuntui hän ikään kuin hätäntyvän ja menevän hämilleen. Tämä teki minulle itselleni tunteen, että olin laskenut ajankäytön väärin ja harmitti haastateltavan puolesta.

Otin Julkusesta valokuvia hänen istuessaan lemmikkiensä keskellä ja muistutin, että materiaalia voidaan käyttää myös lehtijuttuun jos minulle tulisi tilaisuus myydä juttu eteenpäin. Silloin kuva sekä nimi saatettaisiin julkaista. Tämä sopi Julkuselle hyvin.

Koin haastattelun sekä onnistuneen, että epäonnistuneen. Jäin epävarmuuteen siitä, oliko haastateltava tyytyväinen haastattelun lopetukseen. Hän oli kyllä tyytyväisen oloinen vertaistukea korostaessaan, mutta selkeästi hämillään haastattelun loppuessa. Pahoittelin sitä, että minun täytyi kiiruhtaa seuraavaan kohtaamiseen.

Leo Nyqvist 6.2.2014

Tein puhelinhaastattelun Turkulaiselle sosiaalityön professorille Leo Nyqvistille. En tuntenut häntä entuudestaan. Alustuksen jälkeen haastateltava muistutti, että hän ei ole narsismiaiheen asiantuntija, mutta tiesi kertoa perheväkivallasta.

Sosiaalityön Professori Leo Nyqvistin haastatteluun valmistauduin muutamalla kysymyksellä parisuhde- ja perheväkivallasta. Haastattelu oli sovittu alustavasti joulukuussa 2013. Nyqvist oli kuitenkin unohtanut vastata sähköpostiin tammikuussa 2014. Hänen ottaessaan minuun yhteyttä sovimme puhelinhaastattelun kahden päivän viiveellä.

Jännitin hieman etukäteen. Edellisestä tutkijahaastattelustani oli aikaa muutama vuosi. Soitin sovittuna ajankohtana, esittelin itseni ja kerroin mitä edustan. Kerroin esittelyn yhteydessä myös sopimamme haastatteluajankohdan ja kysyin pitikö tämä edelleen paikkansa. Nyqvist totesi haastatteluajankohdan olevan oikea.

Kerroin haastateltavalle taustaa sekä kirjastani, että opinnäytetyöstäni ja sovimme käytännön asioista. Haastateltava esitti myös toiveen tarkistaa tekstit kirjaani koskien. Hän oli huolissaan siitä, että kirjoitus vastaisi sanottua asiaa oikein. Ymmärsin hänen huolensa ja kerroin lisäaustani aiempien ammattikokemusteni pohjalta. Lupasin myös tarkistuttaa tekstin hänellä. Haastateltava vaikutti tyytyväiseltä.

Haastateltavan mainitessa sanan parisuhdeterrorismi, esitin hänelle kysymyksen; ”Mitä parisuhdeterrorismi tarkoittaa?” Sain laajan selonteon aiheesta. Nyqvist kertoi aiheesta enemmän, eikä välilyksymiä tarvinnut juuri esittää.

Käsittelimme perheväkivaltaa laajasti. Totesin, että aihe pysyi rönsyilyn tunteesta huolimatta kasassa. Ydin pysyi väkivaltaisen miehen mustasukkaisessa ja kontrolloidussa käytöksessä, sekä avun tarpeessa. Keskustelussa sivuttiin myös naisten väkivaltaista käyttäytymistä ja lapsiin kohdistuvaa seksuaalista hyväksikäyttöä. Sain kattavaa tietoa siitä, mitä on perheväkivalta kokonaisuudessaan.

Keskustelun edetessä huomasin eksyväni haastateltavasta aiheesta sivuraiteille. Haastateltava tämä ei tuntunut häiritsevän, mutta itselleni tuli tunne, että käytinkö toisen ammattiapua väärin. Toisaalta haastateltava salli tämän tapahtuvan ja kävimme keskustelua myös tästä.

Haastattelun loputtua tunsin itseni terapoituneeksi, mutta olin hieman hämilläni miksi näin tapahtui. Olinko ollut samalla aaltopituudella haastateltavani kanssa niin paljon, että se välittyi lankoja pitkin. Vai oliko puhelimesta vain helpompi keskustella. En usko siihen. Olen haastatellut myös tutkijoita, joiden kanssa olen keskustellut vain puolituntia.

Haastatteluosuus kesti tunnin, mutta jäimme juttelemaan aihetta sivuten muista asioista vielä puoleksi tunniksi. Haastattelu oli hyväntuulinen molemminpuolin. Haastattelu loppui haastateltavan kommenttiin toiveesta että esittäytyisin hänelle, jos sattuisimme samaan tilaisuuteen joskus. Lupasin tehdä niin. Hyväntuulinen terapoitunut tunne säilyi pitkään haastattelun jälkeen.

Oliko siis avoimuuteni entisen ammattini vuoksi saanut haastateltavan luottamaan minuun. Pohdin olisiko minun pitänyt olla kohteliaasti vaiti ja häveliäs. Olisiko pitänyt olla asiallinen ja nauramatta ääneen. Olisiko minun täytynyt olla hiljaa myös siitä, että haastateltavan työtuttavuus paljastui entiseksi naapuriksi. Ehkä olisi, mutta olisiko haastattelu ollut yhtä onnistunut.

Sain haastateltavalta lukuisia vinkkejä ja uusia yhteistyökumppaniehdotuksia kirjahankkeelleni. Jäi tunne, että hän uskoi minun tietävän mistä aion kirjoittaa. Haastateltava kehui minua haastattelun lopussa suusanallisesti asiantuntijaksi vaikka tiesi opiskelijaksi. Jäin pohtimaan sitä, mikä vaikutus toimittajalla on haastateltavaan ja päinvastoin.

6.2 Haastattelemalla saatu tieto ja aineisto

Haastattelemalla niin viestintäkoordinaattori Natusta, Professori Nyqvistiä, kuin kokijoita Wide´s-Sheebania sekä Julkusta, ja taustoittaja Korhosta sain tietoa narsistisesti käyttäytyvän ihmisen luonteesta ja käyttäytymisestä, perheväkivallasta ja parisuhteiden ongelmakohdista. Sain myös tietoa miten selviytyä suhteen jälkeen tai parantaa suhteen laatua, kun tahtoa eroon ei ole.

Kävin lukuisia muita keskusteluja narsismia kokeneiden henkilöiden kanssa, jotka ovat kokeneet itse tai nähneet läheltä eri muodoissa olevaa väkivaltaa. Jokainen keskustelija oli valmis kertomaan kokemuksestaan minulle taustaksi kirjaani varten, mutta vain harva tulemaan esille. Haastattelin myös kahta psykoterapeuttia aiheesta sähköpostitse, mutta he eivät olleet halukkaita olemaan asiantuntijoina julkisesti. Siitä syystä, että narsistia on vaikea oikeasti todentaa. Myös Narstien uhrien tuki ry vaikenä alkutapaamisen jälkeen. Sain heiltä kuitenkin arvokasta tietoa ja lisää yhteyshenkilöitä.

Sain haastatellessani tietoa siitä mistä voi hakea apua ja millaisia tukitoimia eri yhdistyksillä on tarjota. Ymmärsin myös, että henkinen väkivalta muuttuu usein ajan myötä fyysiseksi ja narsistinen ihminen käyttää valtaa toiseen ihmiseen nähdessään tämän heikkouksien läpi. Henkinen väkivalta jättää jälkensä uhriutuneeseen henkilöön ja tartuttaa tähän tietyn osan käyttäytymishäiriötä.

Kirjan kannalta kaikki saatu tieto oli sekä palkitsevaa, että mielestäni kauhistuttavan samankaltaista siitä kuinka paljon ihmiset ovat valmiita henkistä alistumista kärsimään.

6.3 Haastattelun onnistuminen

Koin onnistuneeni Natusen sekä Wide´s-Sheebanin haastatteluissa. Natusen haastattelu erosi kokijoiden haastatteluista siten, että oli puhtaasti ammatillinen vaikka tunnemme entuudestaan. Haastattelu keskittyi väkivallan uhrien avuntarpeeseen ja ammattiapuun jota yhdistys tarjoaa.

Natunen kertoi Pienperheyhdistyksen toiminnasta ja rahoituksesta, sekä ihmisistä joita yhdistykseen hakeutuu. Leo Nyqvist oli asiantuntijana täysin vieras minulle, sähköpostin välityksellä solmittu asiakassuhde ja asiantuntijan ääni puhelimesta. Nyqvist on hyvin tyypillinen yhteistyökumppani minulle haastatellessani tutkijoita, jotka eivät asu samassa kaupungissa tai ovat liian kiireisiä ehtiäkseen tapaamisiin.

Nyqvist puhui asiantuntijana väkivaltaisuudesta ihmissuhteissa ja toi esiin narsistista luonnetta ammattiauttajan näkökulmasta. Hän korosti kuitenkin sitä, että ei ole narsismin asiantuntija. Haastattelu auttoi ymmärtämään ammattiauttajan näkemystä aiheeseen. Ja tiedostamaan myös sen, kuinka vaikeaa oikeasti narsistista ihmistä on todentaa.

Kokijoiden kertomukset olivat henkilökohtaisia. Wide´s-Sheebanin kertomus poikkesi Korhosen ja Julkusen kertomuksesta siinä, että hän kiitteli saamaansa tukea Pienperheydistykseltä. Korhosella ja Julkusella ei ollut vastaavia kokemuksia. He olivat yhteistyöhaluisia yksityishenkilöitä, jotka halusivat jakaa vertaistukena tarinansa.

Olen todennut, että yhdistysten kautta saadut haastateltavat ovat yleensä hyvin kiitollisia heitä auttaneille henkilöille tai organisaatioille. Monesti he haastattelua tehdessä pyytävät saada välittää kiitokset itse juttuun.

Julkusen kohdalla pohdin onnistuinko hänen kohdallaan täysin. Mielestäni haastateltava oli hämillään haastattelun loppuessa ikään kuin kesken. Toimittajan on osattava katkaista haastattelu tarpeen tullen, mutta jäin pohtimaan kirjantekoprosessin kannalta asiaa. Kyse on kuitenkin aikaa vievästä kerronnallisesta haastattelusta. Ehkä tunne johtui vain omasta kokemuksestani ja siitä, että tunnemme toisemme entuudestaan.

Verratessani haastatteluja keskenään olivat Korhosen ja Natusen haastattelut tiiviimmin asiassa pysyviä, ja selkeitä, kun taas Wide´s-Sheebanin, että Julkusen haastattelut pyrkivät laajenemaan itse aiheen ympärillä. Julkusen pikkutarkasti yksityiskohtia ruotien, Wide´s-Sheebanin ympäröivästä itse asiaa kiertäen.

Nyqvistin haastattelussa taas yhdistyivät vapaa keskustelu ja asiantuntijahaastattelu rintarinnan. Tyypillinen asenne mihin joskus on törmännyt, että tutkija olisi asian yläpuolella ja jakaisi tietoa halutessaan puuttui. Haastattelusta jäi päällimmäiseksi tunne, että keskusteli tasaveroisen ihmisen ja yhteistyökumppanin kanssa. Jäin pohtimaan sitä, oliko kyse omasta tuntemuksesta, ihmisestä itsestään, vai asennemuutoksesta yhteiskunnassa.

Haastattelun onnistumiseen vaikuttavat aihe ja tapa millä haastateltavaa lähestytään, kuinka kemiaat kohtaavat. Myös ympäristö, taustoitus ja oikein asetetut kysymykset helpottavat haastattelun onnistumista. Nyqvist toi esille näkökulman jossa aiempien vuosikymmenten uskomus oli, että tietoa ymmärsi ja jakoi paremmin asiantuntija, kuin se, joka asian itse oli

kokenut. Nyqvist myönsi, että hän on huomannut, että kokemusasiantuntijuus saattaa olla tarkempaa. Esimerkiksi entinen alkoholisti voi tietää paremmin mitä alkoholismissa täytyy huomioida parannuksia tehtäessä.

Jokaisen tekemäni haastattelun kohdalla ympäristön valinta oli tilanteeseen sopiva. Myös puhelinhaastattelua sopiessani olin kysynyt Nyqvistiltä kuinka hänelle parhaiten sopisi haastattelu tehdä. Haastateltavia oli kuultu ja esimerkiksi Wide´s-Sheebanin tapauksessa Natunen tiesi asiantuntijana haasteltavan turvan tarpeen ja haastattelu tutussa ympäristössä yhdistyksen viihtyisissä ja kodinomaisissa tiloissa toimi erinomaisesti.

Haastattelun avaamisen voi tehdä monin eri tavoin. Jos on aikaa paljon, lähestytään aihetta yleiskysymyksillä ja jatketaan pääkysymyksillä, joilla avataan itse asia. Tai haastattelun voi aloittaa kysymyksellä joka innostaa haastateltavan aloittamaan tarinansa suoraan ytimestä. Yksityiskohtaisilla kysymyksillä päästään syvemmälle sisään aiheeseen. Lopuksi voi yhteenvedolla vielä tämentää tärkeimpiä tietoja ja tarkistaa yhteystiedot.

Julkusen kohdalla pysähdyttiin jokaiseen yksityiskohtaiseen kysymykseen pitkäksi toviksi, kun taas Wide´s-Sheebanin kohdalla kierrettiin pitkään itse asiaa. Natunen taas kertoi asiantuntijana kokonaisvaltaisesti vastauksen tarkennettuun kysymykseen yhdistyksen toiminnasta. Korhonen kertoi kokemuksiaan ja vastasi avoimesti haluttuun kysymykseen jäämättä kuitenkaan pyörimään aiheen ympärille tai pilkkomaan liian pieneksi selonteoksi vastaustaan. Nyqvist oli heti aiheen ytimessä.

Kysymysten olisi hyvä olla avoimia ja selkeitä. Tarkistavat kysymykset viestivät, että aihe kiinnostaa. Ympäripyöreät vastaukset tulisi selventää jatkokysymyksillä joista käy ilmi, että aihetta on syytä käsitellä lisää. Jatkokysymysten esittäminen Julkusen kohdalla vei tarinaa syvemmälle yksityiskohtaiseen kertomukseen. Wide´s-Sheebanin kohdalla jouduin esittämään usean jatkokysymyksen ja lopulta pyytämään suoraan esimerkkejä tapahtuneesta väkivallasta. Se teki haastattelusta haasteellisen.

Haastateltavalle tulee antaa aikaa ja varautua tarpeeksi pitkään haastatteluun. Käytännössä olen huomannut, että tunnin sisällä aiheesta irtoaa oleellisin ja ihminen jaksaa kertoa itsestään. Mutta kuten Wide´s-Sheebanin ja Julkusen kohdalla sain huomata, aikaa ei ollut tarpeeksi. Julkusen kertomus oli tarkkaa ja yksityiskohtaista alusta alkaen ja Wide´s-Sheebanin kohdalla vasta päästiin yksityiskohtiin haastattelun loppumetreillä. Natuselle varattu kahden ja puolen

tunnin aika riitti kartoittamaan Pienperheyhdistyksen toiminnan ja historian. Korhosen tausta-haastattelulle riitti tunti. Nyqvist kertoi oleellisen puolesta tunnissa.

6.4 Haastateltavan huomioiminen

Aina ei kahvila ole oikea paikka haastatteluun. Koti saattaa luoda liian tuttavallisen ympäristön ja aihe eksyä helposti toisaalle. Jos mahdollista toimittajan olisi syytä olla varautunut tarjoamaan edes kahvi haastateltavalleen. Tämä pieni ele kertoo, että haastateltava on tärkeä. Ja mielestäni hyvien käytöstapojen mukaista on noudattaa etikettiä, jossa vieraille tarjotaan.

Opinnäytetyön esimerkkihaastatteluissa minulle tarjottiin, mikä on myös tyypillistä journalistin työssä. Haastateltavat ovat kiitollisia saamastaan huomiosta ja haluavat näyttää sen toimittajalle. Tämä korostuu omalla kohdalla tuntemieni ihmisten kanssa sekä yritysjohtajia tai tutkijoita haastatellessa.

Minulle luontevinta on kysyä haastateltavalta missä hän haluaisi tavata. Näin viestin jo alusta alkaen, että haastateltava on pääroolissa ja voi vaikuttaa tapahtuman kulkuun. Korhoselle HAAGA-HELIAN kirjaston neuvotteluhuone oli turvallisin. Olemme opiskelutovereita eri vuosikursseilta. Olemme siis käytännössä sekä vieraita, että puolituttuja. Haastattelua ajatellen, se on sekä heikoin lenkki, että voimavara. Hänen kohdallaan epäröin tarjota kahvia, koska oletin hänen jo juoneen. Siinä tein mielestäni virheen. Olisin voinut edes kysyä.

6.5 Kokemusasiantuntijuus

Professori Leo Nyqvist toi esille antamassaan haastattelussa, että tänä päivänä puhutaan kokemusasiantuntijoista. Kokemusasiantuntijoilla hän tarkoitti henkilöä, joka on omakohtaisesti kokenut jotakin, esimerkiksi alkoholismiin sairastunut ja siitä parantunut. Oman kokemuksensa pohjalta entinen alkoholisti on enemmän tietoinen siitä, mitä epäkohtia alkoholismiin hoidossa saattaa olla tai mitä hoitomuotoja voisi kehittää.

Journalistin työnkuvaan tämä mielestäni liittyy siten, että esimerkiksi oikeanlaista tietoa hakiesaan, toimittajan tulisi etsiä haastateltavaksi kokemusasiantuntija, tässä esimerkissä entinen alkoholisti, joka on saattanut perustaa oman hoitoyksikön tai olla yhteistyössä alkoholismiin sairastuneiden kuntoutusehdotuksissa. Hänen asiantuntijuutensa tulee omasta kokemuksesta ja näin ollen hän tietää mistä hän kertoo. Kokemusasiantuntija tietää monesti enemmän ja syvemmältä, kuin ammattinsa kautta asiantuntijaksi luokiteltu henkilö joka luulee tietävänsä mikä sairastuneelle on hyväksi.

Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö ammattinsa kautta asiantuntijoita pitäisi kuunnella. Päinvastoin, he osaavat antaa toisenlaisen näkökulman ja ehkä tieteellisemmän faktan käsiteltävään aiheeseen. Näin on myös toiveissa kirjaani koskien. Haen kokemusasiantuntijaa kertomaan omaa tarinaansa narsismista. Eli narsismiin sairastunutta henkilöä, joka osaisi kertoa kuinka narsistin kanssa toimitaan. Myös toimittaja voi olla kokemusasiantuntija. Esimerkiksi terveystoimittaja saattaa tietää hoitoalasta ja sosiaalipuolesta, sekä eri-ikäisen ihmisen kohtaamisesta enemmän. Luontotoimittaja on erikoistunut eläinten hyvinvointia puolustamaan, ja ympäristötoimittaja huolestuu luonnon vaaroista. Ammatinvaihtaja tietää koetusta alasta yleensä enemmän ja tuntee ammattisanaston. Se, että on erikoistunut tiettyyn alaan, ei kuitenkaan tarkoita etteikö opittavaa vielä olisi.

6.6 Intuition luottaminen

Korhosen kohdalla laadin kysymykset palautteeseen intuition perusteella, mutta kahvikupillisen kohdalla jätin luottamatta vaistooni ja se harmitti jälkeensä. Meille suomalaisille kun juuri kahvi/tee on aika varteenotettava tapa rentouttaa mieleämme ja samalla huomioimme ihmisen josta olemme kiinnostuneet.

Luotin vaistoon myös ottaessani valokuvan Julkusesta. Ideat nousivat eteeni mielikuvina joiden viestiä noudatin. En niinkään hetken mielijohteesta, kuin sen, että tapa toimia näin tuntui juuri näiden ihmisten kohdalla oikealta.

Olen käytännön työssä huomannut, että monesti haastateltava saattaa elämäntarinaansa kertoessaan pelätä, kuinka kertomus vaikuttaa haastattelijan mielipiteisiin hänestä. Ehkä haastateltava pelkää myös sitä, tuleeko hän kertoneeksi asioita, joita ei ehkä pitäisi, ja jotka jäävät siten haastattelijaa vaivaamaan.

Tämä kertoo mielestäni meistä ihmisistä sen, kuinka haavoittuvaisia olemme kun paljastamme julkiseen tietoon jotakin itsestämme. Vertaistuen antavia henkilöitä tulisikin kunnioittaa tiedon jakajina, eikä journalistin tule ylenkatsoa haastateltavaa missään vaiheessa tiedon kulkua.

7 Yhteenveto ja arviointia

7.1 Yhteenveto

Kysymyksiin ”miten onnistun luomaan luottamuksellisen suhteen haastateltavaan siten, että hän haluaa kertoa elämäntarinansa kokonaisuudessaan. Ja kuinka saada asiantuntevaa tietoa ammattiauttajilta?” sain paljon arvokasta tietoa ja luottamuksen osoituksia haastateltavilta. Luottamus näkyi annetuissa vastauksissa, tahtona jakaa oma elämäntarina lukijoille.

Tahdoin selvittää mitä asiantuntijat kertovat haastattelusta ja mitä tulee huomioida haastattelua tehdessä. Huovila kiteyttää kirjassaan olennaisen. Huovilan mukaan toimittaja toimii janalla, jonka toisessa päässä on lopullisen päämäärän etiikka ja toisessa päässä vastuun etiikka. Toimittajan on siis pohdittava mitkä asiat ja mitkä samaankin juttuun liittyvät eri seikat ovat julkistettavissa ja mitkä eivät. (Huovila2005,171).

Tahdoin selvittää millainen haastattelija olen, ja herätänkö luottamusta haastateltavassa. Huomasin, että kun olin innostunut aiheesta josta haastattelin, ja olin taustoittanut jutun ennen haastattelua, sain myös haastateltavan innostumaan haastattelusta. Huomioin, että mitä kiinnostuneempi olin, ja osasin esittää täsmentäviä kysymyksiä, sitä enemmän välitin haastateltavalle omaa ammattitaitoa ja herätin samalla luottamusta. Haastateltavalle oli tärkeä tehdä selväksi myös hänen oikeutensa tarkistaa juttu ja mahdollisuus vaikuttaa asiavirheiden korjaukseen ennen julkaisua.

Jäikö haastattelusta molemmille osapuolille sitten hyvä mieli. Sainko kosketuspintaa aiheeseen narsismi. Kokiko haastateltava antaneensa vertaistukea saman kokeneille. Kuinka keskinäinen henkilökemia ja vuorovaikutus onnistui. Osasinko luottaa intuitioon ja sainko vastauksia asettamiini kysymyksiin. Kyllä. Mielestäni onnistuin, mutta olen pohtinut, olinko ennakoasenteinen niiden haastateltavien kohdalla, jotka tunsin entuudestaan. En kuitenkaan tuntenut Natusen suhdetta hänen työhönsä, enkä Julkusen ja Korhosen elämäntarinoita.

7.2 Arviointia

Tähän opinnäytetyöhön haastattelemani ihmiset ovat omalta osaltaan auttaneet minua ymmärtämään erilaista perheväkivaltaa kokeneita. Tähän opinnäytetyöhön valitsin haastateltavat Internetiä apuna käyttäen sekä keskusteltuani ihmisten kanssa joita kirjan aihe kiinnosti. Haastattelutilanteet olivat erilaisia ja osittain pitkäkestoisia. Kohderyhmä oli oikea. Kaikki haastateltavat tiesivät kertoa väkivallasta ja sen syntyhistoriasta jotakin. Kirjan lukijaa ajatellen haastateltavien valinta osui oikeaan. Vastaukset antoivat lisää tietoa kirjaan. Esimerkiksi sen, että parisuhteen molempien osapuolien tiedostaessa suhteen narsistisen ja läheisriippuvaisen muodon voi omistushaluisesti käyttäytyvä osapuoli hakeutua asiantuntevaan hoitoon ja saada myös apua. Näin ollen syntyy uusi mahdollisuus pelastaa parisuhde.

Olen pohtinut haastattelutilanteen todellisuutta ja aitoutta. Kun haastateltava tänään kertoo haastattelijalle tarinan elämästään, onko se enää huomenna kuitenkaan sama? Tällä tarkoitan sitä, että ihminen henkistä kasvua tehdessään, varsinkin kriisejä kohdatessaan, saattaa olla huomenna valmiimpi hyväksymään elämän realiteetit, kuin tänään haastattelua antaessaan: nyt, kun vielä itku on herkässä ja kipu sydämessä sattuu. Siksi yksipuolinenkin haastattelu on aina vain osatotuus tapahtuneesta, yhden henkilön kokemus ja elossa vain tässä yhdessä hetkessä. Mielestäni tämä jokaisen journalistin on hyvä muistaa tarinaa todeksi kirjoittaessaan ja eteenpäin jakaessaan.

Olen tiedostanut opinäytetyötä rakentaessani entistä vahvemmin oman osaamiseni, ammattimoraalini ja tavan jolla kunnioittaa toista ihmistä. En tahdo hyväksikäyttää haastateltaviani, enkä tulla myöskään itse hyväksikäytetyksi. Rakastan amattiani, mutta rakkautella on rajansa. Kyseenalaistin jokaisen haastattelun kohdalla itseni. Olin ikään kuin ramppikuumeessa ennen estradille menoa. Itse haastattelutilanteet koin kuitenkin pääosin onnistuneiksi.

Haastattelun saaminen ei aina ole helppoa ja itsestäänselvää. Haastatteluja tehdessäni mietin usein vaikutinko oikeasti ammattitaitoiselta journalistilta? Olinko ammattini osaava vai liian innokas ja enemmänkin utelias kuin tiedonhaluinen toimittaja. Pohdin myös onko uteliaalla ja tiedonhaluisella eroa? Mietin tekeekö luontainen vilkkauteni mi-

nut huonommaksi vai paremmaksi haastattelijaksi? Olenko huumorintajultani ja ajatusmaailmaltani erilainen suhteessa haastateltaviin? Aiheuttiko se kenties ongelmia kohtaamisissa, tulinko oikein ymmärretyksi ja ymmärsinkö haastateltavani oikein?

Kirjoittaessani narsismista tapaan ihmisiä jotka lähes poikkeuksetta avautuvat kuultuaan kirjan aiheen. Olen aloittanut kirjan kirjoittamisen keskeltä tarinaa, eli siitä mistä kokijat kertovat minulle opinnäytetyöni haastatteluissa. Kirjan kirjoittamisessa muistiinpanovälineet ovat ehdoton työväline joiden täytyy kulkea mukana kaikkialla. Journalisti saattaa tavata mielenkiintoisia juttuaiheita missä tahansa. Kirjan kirjoittaminen on opinnäytetyötä vastaava kokonaisuus, jossa tarkka suunnitelma tulee olla selvillä. Siksi hetkeen on tartuttava, kun tilaisuus haastatteluun ilmaantuu.

Apupaperit ja valokuvat, päiväkirjat ja haastattelut ovat tukeneet sekä kirjan työstöä eteenpäin, että olleet apuna opinnäytetyötä rakentaessani. Opettavaista on ollut se, että opin näkemään itseni toisten silmin, niin kirjaa kirjoittaessa kuin opinnäytetyötä tehdessä. Haastavin alue opinnäytetyössä on ollut kirjallisuuden tuominen esille ja muuntaminen luettavaan muotoon, sillä oma kokemukseni haastatteluista tuki paljon lukemaani lähdekirjallisuutta. Näin uskon käyvän myös kirjan työstössä loppua kohden.

Pohdin sitä, että entä jos kirjoitan kirjan joka ei anna sitä, mitä alkuun lupasin. Kirjanteko on prosessi jossa muutos on jatkuvaa. Huomaan pelkääväni, että saamani tieto ehtii vanheta ennen kuin se on painettuna tekstinä. Kirjantekoprojekti eroaa lehtijuttuun sikäli, että lopullista deadlinea ei ole. Se haastaa toimittajan luottamaan itseensä ja haastamaan vastavuoroisesti haastateltavan luottamaan toimittajaan. Pohdin myös kirjaprojektini keskeneräisyyttä, tiedonkeruuni hajanaisuutta ja koin riittämättömyyden tunteita. Mietin oliko oikein haastatella ihmisiä projektiin, jonka valmistumisen ajankohtaa on vielä hyvin hankala määritellä. Entä jos kirja ei koskaan valmistukaan? Olenko huijannut ihmisiä yhteistyöhön?

7.3 Mitä opin

- Opin sen, että kirjaa työstäessä ja avointa kysymystä kerronnallisessa haastattelussa käyttäessäni minun tulee varata todella paljon aikaa ja sopia mahdolliset muut menot periaatteella ”myöhästyn”.

- Opin, että luottamus ja työmoraali ovat toimittajan selkäranka.
  - Opin, että on osattava erottaa väärä totuus oikeasta, eikä tieto synny itsestään vaan edellyttää aktiivisuutta.
  - Opin, että taustatyön tuoma tieto on arvokasta, eikä sitä ole koskaan liikaa. On kuitenkin osattava kyseenalaistaa saatu lähdetieto ja otettava asioista selvää myös muista lähteistä. Pelkkä haastattelu ei riitä.
  - Opin lähestymään erilaisia haastateltavia eri tavoin. Haastattelutekniikoita tilanteen mukaan muokkaamalla, ja kohdentamalla kysymykset oikein haastateltavan huomioiden.
  - Opin myös sen, että itsestäänselvyyksiä ei ole, vaan haastateltava on pääroolissa haastattelua tehdessä.
  - Opin, että on oltava valpas, sillä toisinaan voi käydä niin, että varsinainen jutun sisällölle tärkeä yksityiskohta ja helmi paljastuu vasta sen jälkeen, kun toimittaja sulkee nauhurin ja kättelee haastateltavaa hyvästelläkseen tämän. Haastateltava ikään kuin vasta silloin vapautuu ja kertoo oleellisemman asian, johon olisi pitänyt päästä käsiksi itse haastattelutilanteessa. Näin kävi Wide´ s-Sheebanin kanssa. Haastateltava avautui kun suljin nauhurin. Kaikki haastateltavat eivät pidä nauhureista ja saattavat alitajuisesti jännittää nauhalle menevää keskustelua. Onhan kyseessä todistusaineisto.
  - Opin myös sen, että toisinaan on luontevaa olla avoin, ja toisinaan on parempi unohtaa humoristinen ote. Toisin sanoen toimittajalle on ensiarvoisen tärkeää olla tuntosarvet ylhäällä ja yrittää tunnistaa haastateltavan mieliala ja luonteenpiirre. On otettava myös huomioon se, kuinka paljon rennostikin esiintyvä haastateltava jännittää, tai on valmis ottamaan vastaan ylimääräistä kommunikointia kysymysten lisäksi.
  - Opin, että on luotettava vaistoon myös kahvin tarjoilun suhteen. Se rentouttaa haastateltavan.
  - Opin myös pitkäjänteisyyttä ja olemaan maltillinen kirjoittamisen sekä haastattelujen odottamisenc suhteen.
  - Opin tarkistamaan taustaa sekä kuuntelemaan.
- Olen siis oppinut olemaan oma itseni ja luonut oman tyylini haastatella ihmisiä.

8 Lopuksi

Haastattelu on yksi tiedonkeruun muoto ja olen todennut sen avaavan paljon myös kirjan teon yhteydessä näkökulmia, sekä uusia kysymyksiä aiheeseen. Kirjan kirjoittamisen kannalta haastattelut tuovat elävyyttä, kokemuksellisuutta sekä asiantuntevuutta aiheeseen. Kirjaa kirjoittaessa olen huomannut, aivan kuten lehtijutussa, että aihealuetta on rajattava, sekä kohderyhmää tarkennettava. Yleissivistykseni sekä maailmankatsomukseni on avartunut valtavasti ja henkinen journalistin selkäydinjatke vahvistunut.

Haastattelujen myötä huomasin taustajutuiksi sopivien haastattelujen kasvavan ja varsinaisten kokijakertomusten olevan liian pinnallisia ja osittain ympäröityä vielä tässä vaiheessa kirjan työstöä. Tämän selittäisin sillä, että haastateltavien kokemuksista on kulunut useita vuosia, eikä aihe ole heidän kohdallaan enää ajankohtainen. Ne kokijat joilla on tuoreempia kokemuksia, eivät ole halukkaita kokemustaan jakamaan julkisesti, edes nimimerkin takaa.

Työstäessäni kirjaa aiheesta narsismi, näen tämän päivän yhteiskunnan toiminnassa ja ihmisissä tietynlaista itsestä käyttäytymistä ja toimintamallia, sekä tervettä, että sairasta narsismia. Mielestäni se on henkistä pahoinvointia, joka kumpuaa väkivallan tekoina ulospäin. Menetyksen pelkoa esimerkiksi siitä, että työ saattaa loppua koska tahansa, ja ihminen syrjäytetään yhteiskunnasta. Olen huomannut että pelko tuntemattomasta saa aikaan käsittämättömiä väkivallanteoja. Pelko syrjäyttää ihmiset myös eriarvoisuuteen ja synnyttää erilaista rasismia.

Journalistin ammatti on tietyllä tapaa kutsumus. Moni toimittaja pyrkii vaikuttamaan yhteiskunnan asioihin tuomalla julki oman arvomaailmansa juttujen kautta. Vaikka toimittaja ei saa suoranaisesti vaikuttaa haastateltavan mielipiteisiin tai tuoda julki omia mielipiteitään kirjoituksissa, toimii hän kuitenkin alitajuisesti uudisraivaajana ja vie haluamaansa sanomaa perille, etsimällä oikeantyyppiset kohderyhmät ja juttujen aiheet. Valitsemalla myös oikean median viestin viejäksi.

Olen pohtinut, että kuinka journalisti muuten voisikaan kehittää maailmaa paremmaksi, ellei tuomalla julki ensin yksilön pahoinvointia. Ehkä yhteiskunnassa havahdutaan huomaamaan paranemisen mahdollisuudet ruohonjuuritason kautta. On vain ensin kirjoitettava opas eheytyneeseen tulevaisuuteen. Siihen tarvitaan lisää journalisteja, onnistuneita haastatteluja ja vertaistukea sekä tietoa jakavia haastateltavia.

9 Lähteet

HAAGA-HELIA:n Journalistinen koulutusohjelma:

Lehtori Ulla Björklund 3.10. 2012, Tiedonhankinta

HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu 2013, Hakala, M, Hedberg, M 2013, Ideasta op-
paaksi : Aloittelevan toimittajan haastatteluoppaan synty,
<http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2013112517995>

Lehtori Pekka Huolman 13.9.2011, Henkilöjuttujen kirjoittaminen ja haastattelutek-
niikka

Hujakka, P, 2013; Takki narikkaan Vihreä Lanka 7, 2013, 18-23), Farkkuvelho Anniina

Nurmi Vihreä Lanka 7, 2013, 24-25, Belle Selena Xia Vihreä Lanka 7, 2013, 5.

Huovila, T, Toimittaja - tiedon etsijä ja vaikuttaja, 2005, WSOY, Helsinki

Jaakkola, M, Hyvä journalismi, 2013, Hansaprint Oy, Vantaa

Kukkola, E, 2011, Peruspeliä, johtaja, peruspeliä, Books on Demand GmbH, Helsinki

Mäntylä, J, Journalistin etiikka, 2008, Oy Yliopistokustannus, HYY Yhtymä, Helsinki

Okkonen, A, Toimittajan työ, 1986, Karisto, Hämeenlinna

Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. 2005, Haastattelu, Vastapaino, Tampere

Tolvanen, J, Kohtaaminen -ymmärrä kohderyhmääsi, 2012, Talentum, Liettua.

SuPer 9, 2006, 12, 2006, 3, 2007).

Työterveyslaitos/Duunitalkoot 2004-2007, http://www.ttl.fi/duunitalkoot/mina_4_0.html

Verkkopolku.com, Opintoverkko 3, Psykologia, <http://www.opinto.net/web/parser.php?sec=psyk&page=kogni-005-3,2014>.

Wikipedia 2013, Muisti, <http://fi.wikipedia.org/wiki/Muisti>, 2014

Wikipedia 2013, Intuitio, <http://fi.wikipedia.org/wiki/Intuitio>, 2014